

**BILDEN AV DEN FINLÄNDSKA SKOLAN I SVENSKA OCH
BRITTISKA DAGSTIDNINGAR**

Tiina Virtanen

Magisteravhandling i svenska
Jyväskylä universitet
Institutionen för språk- och kommunikationsstudier
Hösten 2020

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Kieli ja viestintätieteiden laitos
Tekijä: Tiina Virtanen	
Työn nimi: Bilden av den finländska skolan i svenska och brittiska dagstidningar	
Oppiaine: Ruotsin kieli	Työn laji: Maisterintutkielma
Aika: Syksy 2020	Sivumäärä: 60
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, millainen kuva suomalaisesta koulutuksesta muodostuu ruotsin- ja englanninkielisissä lehdissä. Lisäksi selvitettiin missä osassa lehteä artikkelit ilmestyivät, kuka puhuu Suomen koulutuksesta sekä laskeneiden Pisa-tulosten vaikutus kirjoitusten sisältöön. Materiaalina käytettiin 91 artikkelia vuosina 2012-2017 ilmestyneistä kahdesta ruotsalaisesta ja kahdesta brittiläisestä lehdestä. Tutkimusmenetelmänä hyödynnettiin sisällönanalyysiä, jonka avulla jaoteltiin lehdissä mainittuja teemoja. Sekä ruotsalaiset että brittiläiset lehdet kirjoittavat menestyksekkäästä koulusta, opettajista, tasa-arvoisesta koulusta sekä laskevista PISA-tuloksista. Lehtien mainitsemisissa teemoissa on myös eroja. Ruotsalaiset lehdet kirjoittavat erityisopetuksesta, konsensuksesta politiikassa, vapaakoulujen puutteesta ja kielletystä voitontavoittelusta, oppilaiden huonosta viihtymisestä koulussa sekä yliarvostetusta PISA-tutkimuksesta. Brittiläiset lehdet sen sijaan kirjoittavat vähäisestä kansallisten kokeiden määrästä, sarjataulukoiden puuttumisesta, koulun aloituksesta 7-vuotiaana, koulutarkastajien puutteesta, läksyjen vähyydestä, ilmaisesta koululounaasta sekä taloudellisista säästöistä. Artikkelit ovat ilmestyneet laajasti eri lehtien osioissa, joista monet muun muassa pääkirjoituksessa, debatissa sekä koulutus-osiossa. Suomalaisen koulutuksen kommentoijista löytyy koulutusalan asiantuntijoita, kuten maiden opetusministerit. Poliitikkojen lisäksi on haastateltu koulutusasiantuntijoita, kouluhenkilökuntaa ja myös suomalaisia oppilaita ja vanhempia. Vuonna 2012 laskeneet PISA-tulokset ovat vaikuttaneet kirjoituksiin siten, että lehdet ovat maininneet enemmän negatiivisia asioita Suomen koulutuksesta.</p>	
Asiasanat: koulutus, sanomalehdet, Pisa, sisällönanalyysi	
Säilytyspaikka: JYX	
Muita tietoja	

INNEHÅLL

1 INLEDNING	5
2 SKOLSYSTEMEN OCH PISA-UNDERSÖKNINGEN	8
2.1 Det finländska skolsystemet	8
2.2 Det svenska skolsystemet	10
2.3 Det engelska skolsystemet	11
2.4 Skolsystemen i jämförelse	14
2.5 PISA-undersökningen	15
3 MEDIA OCH SAMHÄLLET	18
3.1 Medias roll som samhällelig aktör	18
3.2 Medias effektivitet på makro- och mikronivåer	18
3.3 Media och demokrati	19
3.4 Medias nuläge	20
3.5 Pressens roll som samhällsaktör	21
3.5.1 Sveriges press	21
3.5.2 Storbritanniens press	22
4 METOD OCH MATERIAL	24
4.1 Metod	24
4.2 Material	25
5 RESULTAT	27
5.1 Var i tidningen förekommer de svenska artiklarna och vem talar i artiklarna?	27
5.2 Vilka teman om den finländska skolan förekommer i tidningarna?	32
5.2.1 Framgångsrik skola	33
5.2.2 Lärarna	33
5.2.3 Jämlik skola	34
5.2.4 Fallande resultat i PISA-undersökningar	35
5.3 Jämförande analys av teman	36
5.3.1 Svenska tidningarnas egna teman	36
5.3.1.1 Stödundervisning och specialpedagogik	36
5.3.1.2 Konsensus i politik	37
5.3.1.3 Inga friskolor och förbjudet vinstuttag	38
5.3.1.4 Eleverna trivs inte på skolan	39
5.3.1.5 Överuppskattad PISA-forskning	40
5.3.2 Brittiska tidningarnas egna teman	42
5.3.2.1 Litet antal nationella prov	42
5.3.2.2 Inga serietabeller	43

5.3.2.3 Skolan börjar som 7-åring	44
5.3.2.4 Inga skolinspektörer	45
5.3.2.5 Lite hemläxor	46
5.3.2.6 Gratis skollunch	47
5.3.2.7 Finansiella besparingar	47
5.3.3 De nedåtgående PISA-forskningarnas påverkan till omnämningar	48
6 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	50
LITTERATUR	53

1 INLEDNING

Utbildning är ett av Finlands kändaste varumärken. Finland har många år varit på toppen i PISA-undersökningen, som mäter elevernas kunskaper i läsförståelse, matematik och naturvetenskap (OECD 2018). Skoldelegationer över hela världen har besökt skolorna i Finland för att försöka hitta nyckeln till bra skolresultat. Finländska lärare inbjuds över hela världen för att föra fram finländskt pedagogiskt kunnande och de är eftersökta deltagare i internationella projekt, vilkas mål är att förbättra barnens och ungdomarnas resultat. Finländsk pedagogisk forskning är också mycket uppskattad: Man exporterar till exempel Ekapeli, som spelas via dator eller mobilapparat vars mening är att hjälpa till med kunskaper i läsning och matematik, globalt (Yle 2017). År 2017 meddelades att utbildningsexportföretaget Educluster från Jyväskylä skulle grunda den första finländska skolan i Kina som erbjuder undervisning från förskola till andra stadiet (Keskiuomalainen 2017). Utbildningsexport är ett växande område i Finland. Volymen i utbildningsexporten år 2014 antogs vara 300–350 miljoner euro (Undervisnings- och kulturministeriet 2017). Många experter anser att den finländska utbildningsexporten ändå inte utnyttjas fullständigt; i världens utbildningsmarknader finns det ungefär 7000 miljarder euro årligen (Kauppalehti 2017).

För att delta bättre i internationella skolmarknader är det bra att kartlägga, hurdan information och intresse det har funnits genom tiderna gentemot Finlands utbildning. Ett sätt att göra detta på är att undersöka vilken bild av Finlands utbildningssystem som speglas i andra länders medier. Genom att ta reda på vilka faktorer som andra länder tycker är starka i det finländska skolsystemet kan man planera ett eget utbildningspaket till respektive land. Utbildningspaketet skulle kunna betona Finlands expertis till exempel i pedagogik, digital kompetens och specialundervisning. Det är också viktigt att analysera andra länders skolsystem och se vad väderfullt vi skulle ha att dela med dem. Undervisnings- och kulturministeriets (2016a, 7) vägkarta för skolexport säger att det skulle vara viktigt att skapa nya intressanta verksamhetsmodeller i skolexportens olika länder, som skulle utgå ifrån det lokala systemets egna utvecklingsbehov och därmed skulle man kunna bättre och långsiktigare nå diverse länders köpare och lokala investerare. För att upprätthålla bra rykte måste man ta hand om att den innovativa och varierande finländska utbildningen.

I denna studie ska jag kartlägga teman som andra länder lyfter upp som styrkor eller utmaningar i Finlands utbildning, i svensk och brittisk media. Som material används fyra dagstidningar.

Utomstående bedömning av utbildningens läge kan skapa diskussion av behov av utveckling, på samma sätt som de nedåtgående PISA-resultaten har visat sig. Rapporteringen av de nedåtgående PISA-resultaten i inhemsk media och deras omnämning i många diskussioner angående Finlands utbildning betyder att PISA-undersökningen som jämför elevernas skolframgång fortfarande är en viktig mätare för den finländska skolans framgång (Helsingin Sanomat 2016). PISA-undersökningen i sig ger inte några förbättringsförslag för skolans deltagarländer, men PISA-forskning har fungerat som inspiration då man har försökt att förklara varför andra ländernas skolsystem fungerar bättre än andras.

Jag undersökte i min kandidatavhandling (Virtanen 2016) hur två stora svenska tidningar skriver om den finländska utbildningen. Sverige intresserar mig som utbildningsland eftersom Finlands och Sveriges utbildningssystem har liknat varandra under lång tid, men under början av 1990-talet inledde Sverige en skolreform där en del av skolinstitutionen privatiserades. I denna pro gradu-avhandling utvidgar jag min kandidatavhandling genom att även analysera två stora brittiska tidningar. Jag valde de brittiska tidningarna, eftersom jag är intresserad av skolsystemet i Storbritannien. Storbritannien är en av Europas största och inflytelserikaste länder och dess privata skolsektor har en lång och uppskattad historia (Walford 2003, 188). Därför har kommentarer om den finländska utbildningen från brittiska tidningar potentiellt ett stort värde inom utbildningsbranschen.

Aarti (2015) har undersökt det finländska utbildningssystemets synlighet i webbtidningen Huffington Posts bloggtexter och bloggtexternas kommentarer. Syftet med studien var att kartlägga från vilket perspektiv det finländska utbildningssystemet har behandlats i texterna. Meningen var också att kartlägga, hur argumenten från diskussionen stödjer eller ifrågasätter utnyttjandet av Finlands skolsystem i USA:s skoldiskussion och Finlands bild. Studien är kvalitativ och som metod användes innehållsanalys. I materialet förekom tre s.k. ramar: statlig ram, pedagogisk ram och geografisk ram. Inom den statliga ramen berättas om Finlands åtgärder för skolsystemet, inom den pedagogiska förklaras hurdana praktiker undervisning har och i vilken ställning elever och lärare har och inom den geografiska ramen lyfts Finlands geografiska skillnader i jämförelse med USA fram. I texterna kom en tanke fram om att man borde förnya USA:s utbildning. I analysen kontrasterades det finländska utbildningssystemet med det amerikanska och även om det kan vara utmanande att utnyttja alla praktiker då länderna och systemen är så olika, fann Aarti att texterna ger en mycket positiv bild av Finlands skolsystem. Av Finland förmedlas en bild av ett land, där staten bryr sig om utbildningen och där lärarna är respekterade. I min egen kandidatavhandling, där jag undersökte hurdan bild av den finländska skolan som ges i svenska Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet-tidningar, fann jag

att den finländska skolan har ett gott rykte i Sverige (Virtanen 2016). Som material användes 48 artiklar, som även fungerar som grund i denna avhandling. Studien visade sig att den finländska skolan har mestadels positiv bild i Sverige. Skolsystemen jämfördes ofta på det sättet att man sökte lösningar till den svenska skolan från den finländska utbildningen.

Mina forskningsfrågor i föreliggande avhandling är:

- Vilka teman om den finländska skolan förekommer i artiklarna?
- Finns det skillnader i teman mellan länderna?
- I vilken del av tidningen förekommer artiklarna?
- Vem talar i artiklarna?
- Har Finlands nyligen nedåtgående PISA-resultat haft påverkan på hur man speglar det finländska utbildningssystemet?

I kapitel 2 presenteras Finlands, Sveriges och Englands skolsystem samt PISA-undersökningen. I kapitel 3 beskrivs medias roll i samhället och Sveriges och Storbritanniens medias dagsläge. Metod och material introduceras i kapitel 4. I kapitel 5 presenteras studiens resultat. Till slut i kapitel 6 sammanfattas de viktigaste resultaten och ges några förslag till vidare studier.

2 SKOLSYSTEMEN OCH PISA-UNDERSÖKNINGEN

I detta kapitlet presenteras Finlands, Sveriges och Englands skolsystem ur läroanstalters, finansieringssystem och respektive nationella läroplaners synvinkel. Jag redogör även för hur man blir lärare i dessa länder.

2.1 Det finländska skolsystemet

I grundskolan gäller läroplikt. Grundskolan består av 9 årskurser. Skolan börjar vanligen när barnet fyller 7 år. Grundskolan ger likadana utbildningsmöjligheter till alla barn och barnet studerar normalt i den närmaste skolan. Det finns ungefär 3200 skolor varav 98% är kommunala skolor och färre än 2% är privata eller statliga skolor (Utbildningsstyrelsen 2017a). Skolorna är vanligen små och antalet elever i klassen varierar mellan 15–25 elever (Sahlberg 2015, 234). Eleverna ska få betyg minst en gång per år i slutet av läsåret; kommunerna bestämmer om i årskurserna 1-7 ges muntlig eller numerisk bedömning. I årskurserna 8-9 ges numerisk bedömning. (Utbildningsstyrelsen 2017b). Skolgången är gratis och förutom undervisningen är läroböcker och övriga läromedel, arbetsredskap och material avgiftsfria. Eleverna får en gratis lunch en gång per dag. I de första sex åren undervisar klassläraren i alla eller i den största delen av ämnena, medan i det tre-åriga högstadiet undervisar en ämneslärare (Utbildningsstyrelsen 2017a).

Alla finländska skolor ska följa den nationella läroplanen för grundskolan. Den senaste togs i bruk i augusti 2016. Läroplanerna syftar till att öka elevernas motivation att lära sig, utveckla inlärningsfärdigheterna samt förmågan att samarbeta med andra. Barn och unga ska handledas i att ta ansvar för sina studier och varje elev ska få stöd. Utbildningsmiljöer och arbetssätt utvecklas för att inspirera eleverna. Eleverna ska också kunna studera utanför klassrummet, med hjälp av digitala verktyg. Varje skola ska åtminstone en gång per år genomföra ett projekt där innehållet i olika läroämnen kombineras. (Utbildningsstyrelsen 2017b).

Lärarna och undervisningen är uppskattade i Finland. Lärarens yrke anses vara ett av de mest uppskattade yrkena och endast cirka 10% av de som söker till lärarutbildningen på universitetet antas (Sahlberg 2015, 140, 236). Undervisningen baserar sig på forskning och inkluderar ett års praktik i

en övningsskola i anslutning till universitetet (OECD 2016a, 84). Skolans rektorer är erfarna lärare, varav många samtidigt undervisar (Sahlberg 2015, 172).

Att kontrollera lärarnas arbete som är en tradition i många andra länder avskaffades i Finland redan i början av 1990-talet. Lärarnas arbete och resultat från undervisningen varken inspekteras eller bedöms. Istället fungerar den nationella läroplanen som vägledare till skolorna och skolan själv bestämmer över sitt sätt att genomföra läroplanen. Till skolorna skickas inte officiellt accepterade läromedel eller fastställda scheman för bestämda ämnen. Man har också avstått från att kräva att man utför undervisningsdagbok, dvs. dokumenterar varje lektions innehåll. Finlands grundskola har aldrig använt sig av nationella test. År 1999 blev en standardiserad bedömningstabell obligatorisk, vartefter man har gett slutbetyg till de som blivit färdiga med studierna. (Simola 2015, 217).

Finländarna använder mindre tid till läxor än andra OECD-länder. Det tar sällan över en halv timme att göra läxor. Eleverna går heller inte på privatlektioner eller extraundervisning (Sahlberg 2015, 125). Lågstadier förutsätts anordna eftermiddagsverksamhet till sina yngsta elever och de är uppmuntrade att ordna studie- och klubbverksamhet till sina äldre elever. Finländska lärare undervisar relativt lite jämfört med andra OECD-länder, vilket låter lärarna att fokusera mera tid till att utveckla skolan, planera timmar och till sin egen individuella utveckling (Sahlberg 2015, 120-121).

Specialundervisning är erbjuds till alla elever som är i behov av det: Alla skolor ska ha speciallärare och ofta tillgång till skolgångsbiträden för att stödja barn med speciella behov. Specialundervisning ges så tidigt som möjligt. Det betyder att barn i Finland får mera specialundervisning än barn i många andra länder, särskilt under de första skolåren. År 2013 deltog 28% av grundskolans elever i specialundervisning (Sahlberg 2015, 93). Den finländska skolan har vidare undvikit tävlande mellan skolorna. Experter inom området säger att jämförande och ständig mätning av elevers kunskaper inte gynnar lärandet och utveckling av undervisning (Sahlberg 2015, 72). Decentraliserade läroanstalter möjliggör låga administrativa kostnader och likvärdiga skolor (OECD 2016a, 84).

Eftersom den finländska skolan fungerar med statlig finansiering påverkas den av den allmänna ekonomins utveckling. Under ekonomins tryck har kommuner och skolor fått göra mer med mindre resurser, vilket ofta leder till att skolor slås samman och ökar i storlek. Enligt några nationella mätningar ökar den ekonomiska ojämlikheten i Finland, vilket också återspeglas i utbildningen. Enligt PISA 2012-undersökningen förklaras Finlands nedförsbacke i PISA-resultaten med att

lågpresterande elever (särskilt pojkar) och skolors prestation har försämrats betydligt. Oroväckande är också den traditionella undervisningen och utbildningen i de finländska högstadielklasserna. (Sahlberg 2015, 256)

Landsbygdsskolor förlorar sitt elevunderlag på grund av mindre årskullar och utflyttning till städer. Detta leder till att det är svårt att försäkra jämlika möjligheter till utbildning över hela landet. Under årtiondena har många förortsskolor upplevt ökande sociala och beteendeproblem. Många elever har börjat att använda alkohol och droger i allt yngre ålder, och de spenderar mera tid med datorer, spel och television. Det är viktigt att upprätthålla elevernas intresse för sin egen utbildning i framtiden. (Aho, Pitkänen & Sahlberg 2006, 136).

2.2 Det svenska skolsystemet

I Sverige omfattar skolplikten förskoleklass och årskurserna 1-9. Barn börjar den obligatoriska skolgången i förskoleklassen när de fyller 6 år. Grundskolan och motsvarande skolor lyder under den nationella läroplanen, som består av undervisningens värdegrund, verksamhetens mål och anvisningar för förverkligande av läroplanen. I läroplanen finns varje ämnes mål av undervisning och innehåll definierat. Den nationella undervisningsplanen innehåller minimimängden timmar per varje ämne och ämnesshelhet. Läsåret är uppdelade i två terminer: en höst- och en vårtermin. Eleverna får betyg från årskurs 6 bortsett från språkval som börjar från årskurs 7. Betyg ges i slutet av varje termin. Det finns 6 steg i betygsskalan: A, B, C, D, E vilka är godkända betyg och F vilket är icke godkänt. Man söker in till gymnasieskolan med betygen. (Skolverket 2017).

Grundskolorna kan vara kommunala eller fristående. Den största delen av barnen går i den kommunala skolan, som ligger nära hemmet. Den kommunala skolans ägare är kommunen och den fristående skolans ägare kan vara ett bolag, en stiftelse eller en förening. Hösten 2016 fanns det 4827 grundskolor varav 820 är fristående (Skolverket 2017) och antalet fristående skolor har ökat över tid. Även om privata skolor har funnits i Sverige lika länge som det har funnits skolplikt, så har de inte varit ett konkurrenskraftigt alternativ förrän efter år 1992, då lagen försäkrade statlig finansiering. De fristående skolorna tar inte betalt från elever och de måste ansöka lov till verksamheten från Statens Skolinspektion. Grundskolelagen säger att fristående skolor ska lyda så långt som möjligt under samma regler som kommunala skolor. De får även samma rättigheter som kommunala skolor har

(Government.se 2017). Även fristående skolor inspekteras av Skolinspektionen. I Sverige har det funnits skepticism mot att skolorna kan få vinster. Man är rädd att vinsterna försämrar utbildningens kvalitet. Förespråkare av fristående skolor säger dock att forskning har visat att barnen är mera nöjda i fristående skolor än i kommunala skolor (Sweden.se 2016).

Grundskolelärare utexamineras från högskolan. Med grundlärarexamen kan man specialisera sig till tre olika grundlärlinjer: lärare i fritidshem, lärare i förskoleklass och årskurserna 1-3, samt lärare för årskurserna 4-6. Ämneslärare undervisar för årskurserna 7-9 och grundskolans ämneslärarexamen består av två eller tre ämnen. Utbildningen tar i allmänhet 3-4,5 år. Den kortaste utbildningen är fritidspedagog och den längsta ämneslärarexamen för grundskolan. Ämneslärare i praktiska och estetiska ämnen får lov att undervisa i hela skolsystemet. (Lärarnas riksförbund 2017)

Förskolelärare och grundskolelärare måste ha lärarlegitimation för att söka permanent jobb och få sätta betyg. Tanken är att genom registrering försäkra undervisningens kvalitet och att höja lärares status. (Statistiska Centralbyrån 2017) Till skillnad från Finland, är läraryrket inte lika populärt bland unga. Sverige tillhör till de länder som har lägst antal lärare under 30 år visar en OECD-rapport. Svenska lärare har också visat sig ha sämre löneutveckling än i andra OECD-länder och arbetar genomsnittligt mera. (OECD 2016c)

2.3 Det engelska skolsystemet

I England råder det skolplikt, som försäkrar att alla 5-16-åriga barn har rätt till gratis statlig utbildning. Skolgången är uppdelad i två nivåer: lågstadieskola (eng. *primary school*) för elever mellan 5 och 11 år och en enhetsskola (eng. *secondary comprehensive school*) till elever mellan 12 och 16 år. Majoriteten av skolorna har inte särskilda urvalskriterier utan är öppna för alla möjliga elever och erbjuder de en bred och balanserad läroplan. Såväl lågstadieskolan som enhetsskolan övervakas och bedöms av inspektörer vart fjärde år. I slutet av enhetsskolan skriver man "the General Certificate of Secondary Education" (GCSE), där man skriver upp till 12 olika ämnen (Osborn, Broadfoot, McNess, Planel, Ravn & Triggs 2003, 44-45).

Storbritanniens spektrum av skolmöjligheter är väldigt bred. Man kan dela upp skolorna del i sådana som finansieras av staten och dels i privata skolor. Majoriteten av skolorna som är finansierade av

staten följer den nationella läroplanen. De skolor som är finansierade av staten kan dock avvika från sin administration och sin plikt att följa den nationella läroplanen. Den kommunala skolan (eng. *community school*), som administreras och bevakas av en lokal styrelse, följer den nationella läroplanen och är fri från t.ex. kommersiella eller religiösa krafter. Också skolor som styrs av en styrelse (eng. *foundation school*) och frivilliga skolor (eng. *voluntary school*) har skyldighet att följa den nationella läroplanen, men samtidigt har de mera makt att styra sina egna intressen än de kommunala skolorna. Religiösa skolor (eng. *faith school*) följer den nationella läroplanen, men i religionsundervisning får de betona deras respektive fokusområden. De religiösa skolorna får sätta sina egna kriterier för studenternas tillträdeskrav och vilken personal de vill anställa. I verkstadsskolorna (eng. *studio school*) sker undervisningen i form av projekt och man samarbetar med lokala arbetsgivare och varje elev får en personlig handledare. Undervisningen följer den nationella läroplanen, som är skraddarsydd för att erbjuda elever kunskaper som man behöver i arbetslivet och vidareutbildning. Klassiskt gymnasium (eng. *grammar school*) finansieras av staten och följer den nationella läroplanen. Eleverna tas in enligt akademisk framgång. En sådan skolform kan styras av lokal administration, styrelse eller sk. 'trust'. Specialskolor (eng. *special school*) erbjuder undervisning för barn som behöver speciellt stöd, och denna typ av undervisning ges från och med 11 års ålder. (Gov.uk 2017).

Till skillnad från skolorna som är styrda av staten finns det också skolor, som inte följer den nationella läroplanen. Akademier (eng. *academy*) är grundade och finansierade av den offentliga sektorn, som själva kan bestämma över terminernas längd. Akademier måste dock följa samma inträdes- och avskedskriterier som andra skolor som är finansierade av staten. Akademier får finansiering direkt från staten och inte från lokal administration. Förutom från staten kan akademier även få finansiering av till exempel affärlivets representanter, universiteten, andra skolor och religiösa organisationer. De som finansierar är ansvariga för sin skolas framgång. Akademisk stiftelse ansvarar för akademiernas verksamhet och personalens anställning. (Gov.uk 2017).

Fria skolor (eng. *free school*) får finansiering av staten och dessutom krävs terminsavgift av eleverna. De fria skolorna strävar inte efter vinst. De får inte heller placera sökande till rangordning så som klassiska gymnasier utan den är ämnad för alla sökande. Skolorna bestämmer över terminsavgifter och personalens kriterier självständigt. De kan också bestämma över terminens och skoldagens längd. Grundare av fria skolor kan vara till exempel universitet, organisation, företag, religiös eller välgörenhetsorganisation eller föräldrar. Internatskolor (eng. *state boarding school*), som finansieras av staten, erbjuder gratis utbildning men uppbär avgift för boendet. Majoriteten av dessa skolor är

akademier eller fria skolor och skolorna är styrda av lokal administration. Målgruppen för internatskolor är huvudsakligen elever, som har ett särskilt behov av att studera i internatskola (se vidare nedan). Föräldrarna har en möjlighet att ansöka om bidrag till studier. (Gov.uk 2017).

Storbritanniens privata skolsystem har länge varit en fast del av det brittiska skolsystemet. Verksamheten i privata skolor baserar sig på terminsavgift från elever. Åtta procent av de brittiska barnen studerar i privata skolor. De privata skolorna följer inte den nationella läroplanen. Även daghemmen kan även vara privata och till dessa daghem (eng. *nursery/kindergarten*) antas 2-4-åriga barn. Efter daghem fortsätter barn till förskola (eng. *pre-preparatory*), där man studerar till 7 år. Förberedande skolor (eng. *preparatory*) till 7-13-åriga ger elever färdigheter för att komma in till det privata högstadiet och gymnasiet (eng. *public school*) (UKISD 2017). Många privata skolor är internatskolor (eng. *boarding school*). Internatskolornas popularitet har vuxit de senaste årtionden på grund av utländska elever. För att komma in i de bästa skolorna, måste barn eller unga gå igenom en lång och komplicerad urvalprocess, där man testar inlärningskunskaper och färdighet att sätta sig in i en internatskola. Den största delen av internatskolorna är flick- eller pojkskolor (Guardianship First 2017) men det finns också internatskolor för båda könen. Privata skolor är självständiga aktörer, men deras verksamhet är under sträng kontroll av staten. Övervakningskommissioner publicerar kontrollrapporteringar på nätet. Det finns också egna internatskolor för elever med särskilda behov. (Gov.uk 2017).

Till skillnad från Sverige och Finland, kan man bli lärare genom många olika vägar. Lärarutbildning får man från universitet, yrkeshögskolor och skolor. Utbildningens innehåll, karaktär, styrkor och tillträdeskrav varierar stort. Den som vill bli lärare kan jämföra olika innehåll i utbildningar på utbildningsinspektörens lista från Office for Standards in Education (Ofsted). Alla utbildningar som ger pedagogisk utbildning har placerats i rangordning. I Storbritannien är lärarutbildningen öppen för privata marknader och skolornas utbildning tillåter studerande att börja undervisning med hjälp av en erfaren lärare. Samtidigt kompletterar man det med seminarier och föreläsningar, var man behandlar läroplan, bedömning och kontroll av klassen. Alla kandidater måste visa sin behörighet i engelska, matematik och naturvetenskap, och alla kandidater blir intervjuade innan de kan bli antagna. Det krävs således inte bara akademiska förmågor utan en kombination av akademiska och personliga egenskaper. Det tillåter blivande lärare att utveckla lämpliga relationer till elever för att hjälpa till i utbildningen. Lärarpraktiken tar 1 år. Den traditionella vägen till lärare är Postgraduate Certificate in Education, som tar vanligen 2 år. Hel- och deltidsutbildning är skraddarsydd för dem som redan har behörighet i frågavarande ämnen, varpå utbildningen fokuserar sig på pedagogik. Det

finns också en kurs där man utöver pedagogisk behörighet kan uppdatera sina ämneskunskaper (conversion course). Praktik innehåller observering av undervisning, hjälpa till i klassen, mentorering och att hålla egna lektioner med hjälp av erfaren lärare. (Macbeath 2012, 68-69; Osborn m.fl. 2003, 74).

Lärarkets popularitet har minskat i Storbritannien. 73% av skolmyndigheterna som svarade på en enkät från lokal administration sade att deras skolor har svårigheter att skaffa behöriga lärare. Hälften av de angav att lärarbrist är måttlig eller oroväckande. Orsaker som har påverkat lärarkets nedgående popularitet är bland annat stora skolklasser, svårhanterlig nationell läroplan och en stor mängd övertidsarbete utan lön. (Macbeath 2012, 67-68).

2.4 Skolsystemen i jämförelse

Beskrivningen av de tre ländernas skolsystem har visat sig att det finns stora skillnader i skolsystemen. Lärarutbildningen liknar varandra i Finland och i Sverige men inte i England, där man kan utbilda sig till lärare också via privata läroanstalter. Finansieringssystemen i England skiljer sig från Finland och Sverige vilkas grundskoleutbildning baserar sig nästan helt på offentlig finansiering. Om i Finland finns det bara offentlig finansierade grundskolor, så finns i Sverige utöver offentlig finansierade kommunala skolor också friskolor. I Sverige kan friskolor i några fall sträva efter ekonomisk vinst, men man får inte ta betalt av elever. Spektrum av utbildningstyper är den bredaste i England. Skolornas finansieringssystem är komplicerad, från att börja med kommunala till privata skolor, vars hela verksamhet baserar sig på skolavgift som tas ut av elever. I England finns det en stor mängd skolor i vars schema syns skolans grundares övertygelse eller professionell bakgrund. I Finland och i Sverige måste utbildningens arrangör följa den nationella läroplanen. I England även de skolor som fungerar på offentlig finansiering förutsatts inte att lyda den nationella läroplanen.

I välfärdssamhället är skolans en av de viktigaste principer att säkerställa en jämlik grundskola till alla elever. Oavsett Sveriges friskolor och lärarens låga status, finns det mera likheter än skillnader. Även politisk och samhällslig situation liknar varandra. Storbritannien däremot skiljer sig från Finland och Sverige både politiskt och samhällsligt. Det är ett samhälle där klasskillnader har en stark och gammal tradition och man sköter sig inte på samma sätt på de missgynnade som i de nordiska länderna. I Storbritannien finns det inte gratis skollunch, utbildningens kvalitet och

professionella krav till lärare är bundna till skolan och beroende på till exempel (värdering av) stadsdel. Ett så stort spektrum av skolor i England sätter enligt mitt tycke utmaningar till att förverkliga en jämlik utbildning. Det förklarar också popularitet av Ofsted, som föräldrarna litar på i skolval. Hög placering i Ofsteds tabell är ett kriterium som berättar om undervisningens kvalitet i ett stort urval av skolor.

2.5 PISA-undersökningen

PISA (Programme for International Student Assessment) testar 15-årigas kunskaper i matematik, läsning och naturvetenskap. OECD hade lång tid samlat in information om hur medlemsländerna hade organiserat sina utbildningssystem, hur många som utbildas och kostnaderna för detta. Medan man samlade in data på 1990-talet, bestämde OECD sig för att även testa färdigheterna hos elever i de respektive länderna. År 2000 genomfördes därför den första PISA-undersökningen, som sedan har upprepats vart tredje år. År 2003 och 2012 testades också problemlösning och i provet år 2015 testades även sk. gemensam problemlösning. I PISA deltar både OECD-länder och icke OECD-länder. I PISA 2015-undersökningen deltog 73 länder och ekonomier. Provet var helt datorbaserat och resultaten publicerades i december 2016 (OECD 2016b).

Varje elev arbetar med ett två timmar långt prov som består av såväl öppna frågor som flervalsfrågor. I undersökningen testas hur eleverna kan analysera, resonera och föra fram sina tankar och idéer. Varje gång är det ett kunskapsområde som är i fokus men alla kunskapsområden undersöks varje gång, vilket möjliggör jämförelser över tid. Utöver provena besvarar eleverna en enkät med bland annat frågor om sin bakgrund, sitt lärande samt engagemang och motivation. Dessutom besvarar skolornas rektorer på frågor om till exempel utbildningsmiljö, lärarnas kompetens och engagemang samt elevernas inställning och beteende. (OECD 2016b).

Finland hade toppresultat i alla kunskapsområden i de första tre omgångarna (2000, 2003 och 2006). Under senare år föll resultaten dock inom alla områden, men finländska ungdomar presterade ändå bra. I PISA-undersökningen år 2015 var Finland den femte bästa i naturvetenskap, den fjärde i läsning och den trettionde i matematik (OECD 2016b). I den senaste PISA 2018-undersökningen förbättrade Finland sin position jämfört med PISA 2015-undersökningen. I undersökningen deltog 79 länder och ekonomier. I läskunnigheten är Finland en av de bästa OECD-länderna. I matematiken och i naturvetenskapliga ämnen är Finland bättre än OECD-genomsnittet. I år 2018 var Finland den sjunde

bästa i läsning, den sjätte i naturvetenskap och den 16:e i matematik. I det senaste provet testades också elevernas ekonomikunskaper, i vilket 20 länder deltog. Finland kom på andra plats. (OECD 2020)

PISA-undersökningarna har också fått kritik i Finland. Många finländska rektorer och lärare tycker att PISA mäter bara en liten del av lärandet. Dessutom tycker många att PISA uppmuntrar kopierande av enskilda delar av framgångsrika skolsystem för att lösa problem i ett annat lands skolsystem. Detta leder enligt deras tanke till förenklat synsätt av skolreformer (Sahlberg 2015, 109). Fast PISA-undersökning må vara den bästa nuvarande internationella mätaren för att jämföra skolsystem, mäter det som bäst bara de bästa prestationerna från det förflutna (Sahlberg 2015, 111).

I Sverige ledde de svaga resultaten år 2012 till en omfattande diskussion då svenska elever presterade under OECD-genomsnittet i alla tre kunskapsområden. Samtidigt ökade kritiken mot PISA. PISA:s betydelse har ifrågasatts bland lärobranschens experter samt politiska beslutsfattare i Sverige och utomlands. Enligt kritikerna fokuserar PISA-testerna för mycket på matematik och naturvetenskaper och utelämnar läroämnena, som uppmuntrar till personlig utveckling, moralitet och kreativitet. (Sweden.se 2016) Efter många års fallande resultat har svenska elever dock presterat bättre i mätningen år 2015. Man var då på 28:e plats i naturvetenskaper, 17:e i läsning och 24:e i matematik (OECD 2016b). Diskussionen om PISA-resultat fortsätter dock i Sverige och Sveriges regering söker medel för att utveckla skolsystem. Man har särskilt sett på grannlandet Finland, men också på Sydkorea där lärarlönen är högre och på Nederländerna där klasstorleken vanligen är mindre. Många reformer har tagits i bruk under de senaste åren med tanke på att förbättra elevernas resultat och läraryrkets status. (Sweden.se 2016)

PISA-undersökningen har också väckt fram en diskussion i Storbritannien. Kritikerna tycker bland annat att PISA-undersökningarna uppmuntrar till att göra kortsiktiga förändringar för att förbättra sina placeringar, när det i själva verket tar årtal att göra hållbara förändringar. PISA tar också uppmärksamhet från mindre mätbara mål, så som fysisk, moralisk, nationell och konstnärlig utveckling (TG 6.5.2014). PISA-forskningen har också sina anhängare som är oroliga över PISA-resultat och hoppas att Storbritannien lyckas bättre i forskningarna. Brittanniens regeringens mål är att göra sitt skolsystem så framgångsrik som möjligt till år 2020 (TG 6.12.2016). Storbritannien var i PISA-undersökningen 15:e i naturvetenskap, 22:a i läsning och 27:e i matematik (OECD 2016b).

I många länder har dålig framgång i PISA lett till skolpolitiskt utvecklingsarbete och diskussion om behovet av att förnya grundskolan. I Finland före år 2012 har det inte funnits stora förändringar i skolpolitiken på grund av uppnått PISA-framgång. PISA förstärkte Finlands image som utbildningsland, vars regionala skillnader mellan skolorna var bland de minsta mellan jämförelseländerna. Det finländska utbildningssystemets förmåga att sköta om de lågpresterande eleverna är bra. PISA lyfter fram som utvecklingsbehov till pedagogiska lösningar och utmanar lärarutbildningsanstalter att förändras. (Väljærvi 2014, 218-219) De senaste årens nedåtgående PISA-resultat har däremot lett till många skolpolitiska åtgärder: Utbildnings- och kulturministeriet placerade våren 2014 många specialistgrupper för att hitta på sätt att bland annat förnya grundskolans läromiljöer, höja inlärningsresultat och förstärka ungarnas skolmotivation. (Väljærvi 2014, 225).

3 MEDIA OCH SAMHÄLLET

I detta kapitel presenteras hurdan roll media har som skapare av samhällelig åsikt. Sedan diskuteras om medias effektivitet på makro- och mikronivåer och hurdan uppgift media har i en fri demokrati. Därefter redogör jag för hur det sociala mediets ankomst har påverkat den traditionella median. I Press som media-kapitel presenteras allmänt om Sveriges och Storbritanniens dagsläge inom pressen och om format, upplaga och läsarskåra i de tidningar som använts i denna magisteravhandling.

3.1 Medias roll som samhällelig aktör

Media har en stor potential för att påverka allmänna åsikter. Press, TV och radio är alla viktiga källor av grundinformation, som hjälper till att skapa social förståelse ifall man följer ett rättvist, jämlikt och ofanatiskt berättelsesätt. Median är en viktig mekanism för ansvar: det lyfter fram viktiga teman, som t.ex. korruption, vilket man inte skulle annars debatterat eller övervägt offentligt. Med hjälp av media förmedlas begäran till styrande regeringar att ändra viss socialpolitisk verksamhet. De ämnen som media lyfter fram kan i vissa områden skapa fördomar, till exempel ämnen som handlar om invandrare och flyktingar. De anger ändå problem som man måste ingripa sig på. Å andra sidan kan media i vissa fall sprida falsk och ensidig information och värden som inte befrämjar aktningsfull och lugn dialog. Negativ kommunikation kan dela samfund och bidra till att öka stereotypier som i sin tur kan föda våld. (Sen 2011, 95).

3.2 Medias effektivitet på makro- och mikronivåer

Även Devereux (2014, 18) funderar över förhållandet mellan media och samhället. Han särskiljer medias effektivitet enligt makro- och mikronivåer. På makronivån är media en viktig aktör i det sociala livets förändring. Den är enligt Devereux i nära kontakt med en kapitalistisk världssyn och har en stor roll att upprätthålla social ojämlikhet på lokal, nationell och global nivå. Media har också haft en viktig roll när samhällen har förändrats från det traditionella till det moderna och från det moderna till det postmoderna. Upplevelsen av att leva i en modern och postmodern värld är i största delen skapad av massmedia. För största delen av människor har innehållet av levnadssätt i

ett modernt och postmodernt samhälle formats i enlighet med hur stor närvaro media har haft i deras vardagliga liv.

På mikronivån fungerar media som en skapare av social kontext och källan för social mening. Medias roll i socialisationen syns i det att det skapar rådande sociala normer, myter, diskurser, ideologier och olika värden. Beroende på medias syfte, kan det antingen lura sin publik eller agera som dess upplysare. Exempelvis propagandafilmer och reklamkampanjer bevisar att påverkande av normer, myter, diskurser, ideologier och värden händer i undermedvetandet. Massmedia har tagit för sig en rätt att avsäga sig ett brett spektrum av förmodan som är skapat av sig själv från den sociala världen, utan att medias experter eller publik skulle ifrågasätta dem. (Devereux 2014, 19-20).

Devereux (2014, 20) menar vidare att medias innehåll fungerar som rådande källa för social mening, också möjliggör att media bidrar till ett centralt skapande av social verklighet genom att ge sin publik en förståelse om – visserligen begränsad – dess omedelbara och bredare social kontext. Mediekonsumenter får information och underhållning från medieindustrin. Mediekonsumtionen har tagit en betydande del av människornas fritid och medias innehåll i sig har en viktig plats i vardagliga diskussioner och samröre. Media utnyttjar och formar information och diskurser, som är från en bredare social värld.

Även medias innehåll är socialt skapat och det speglar sociala strukturer. Medias innehåll är betydelsefullt, eftersom det skapar och ramar in förståelsen från den nutida sociala världen och dess antagande. Medias innehåll informerar om personliga och politiska ämnen. En kritisk attityd gentemot innehållet av media är viktigt för att få bättre förståelse om hur vi formar synvinklar, åsikter och attityder mot till exempel sådana saker som vi inte har en personlig erfarenhet av. Medias innehåll är inte bara för att forma förståelsen av sociala världen utan den kan också påverka ens handlingar för rättvishetens och jämlikhetens synvinkel. (Devereux 2014, 190).

3.3 Media och demokrati

Medias roll som samhällelig aktör är bara möjlig i fri demokrati och i situation där rätt information är tillgänglig lätt och snabbt. Fenton (2013, xi) konstaterar att olika teorier om demokratisk politisk delaktighet redan för länge sedan har erkänt medias väldiga roll som motorn av politisk

medborgaraktivitet och delaktighet. Medias innehåll har en stor roll för att bilda samhällslig kännedom och förpliktelse. Fenton påstår dock att överflöd av nyhetsutbud har en motsatt påverkan till demokrati. Nyheternas växande mängd ökar inte nödvändigtvis demokratin. Nyheternas karaktär betjänar mera medieindustrins intressen än samfundens behov av informations tillgänglighet. Fenton kritiserar nutida nyhetsutbudet och påstår att i verkligheten kan den leda till antipolitiska stämningar, minska politiskt deltagande i samhällslig nivå och följaktligen gnaga demokratin. Enligt Fenton är demokratin och medias relation komplicerad och beroende av varandra. Det är i en ständig förändring och utmanar varandra. Både media och demokrati innehåller makt och strävar efter att bearbeta ramar, i vilken de är i kamp om makt fast på olika sätt. Båda fungerar som social makt och rörelsernas initiativtagare och sålunda kan utmana grundläggande samhällsliga strukturer.

Charles (2013, 13) å sin sida påpekar att demokratin bara kan flörera i informationens atmosfär. Att ge felaktig information till personer kan inte erbjuda förutsättningar för att man inte kan göra demokratiska val. Demokrati förutsätter en mängd medieinstitutioner, vilka är grundade för att skapa kunniga nyhetsprodukter och vilka är tillräckligt oberoende av statliga och kommersiella enheter. De måste också vara intresserade av sanningen om makten och påverka makten i stället för att betjäna den. Framgången av demokrati kräver mångvärdig journalism som inte följer dess politiska eller korporativa ägarens agendor eller fördomar, antaganden eller stereotyper vilka dess egen industri använder som propaganda.

3.4 Medias nuläge

Medias nya trender och de sociala mediernas ankomst har radikalt förändrat sättet att förstå media. Teknologiska innovationer gällande medias apparat och applikation, som man använder, har påverkat till nya sätt att uppleva och använda media. Devereux (2014, 258) uttrycker en ganska pessimistisk syn på tillgången till internet och hur den har påverkat kommunikationen mellan människor. Han menar att stora förväntningar om internet och hur det kunde stärka demokratin, öka innovationer, och förbättrad informations- och kunskapsdelande mellan världens medborgare har inte helt blivit verklighet: Trots att man har fri tillgång till information och gratis applikationer, produceras och bevakas dessa av globala multimediaföretag. Internet används mer för nöjesändamål än som en plats där man kan diskutera samhällsliga ämnen. Devereux påpekar vidare att det nya mediet å andra sidan utmanar de största multimediaföretagens hegemoniska ställning: De största

företagens skapade teknologier låter internets användare att dela medias innehåll gratis på nätet och på så sätt undvika upphovsrättslagen. Det uppenbara exemplet av det här är piratismens blomstring på nätet, då man delar musik, spel, filmer och böcker med andra användare.

Tidningarnas ägare är under stor press, eftersom många läsare har bytt till online-versioner och inte vill använda avgiftsbelagda versioner. Sådana nätverk som Facebook, Twitter och bloggar har startat en utveckling, som har benämnts som medborgarjournalistik. Användarna har övergått från mediakonsumenter till medias konsument-producenter. (Devereux 2014, 259)

3.5 Pressens roll som samhällsaktör

Pressen har alltid haft en viktig roll med att upprätthålla och bevaka nationens demokratiska utveckling. I Temple (2008, 88-89) presenteras tre funktioner för fungerande politisk press enligt Barnett och Gaber (2011, 12-13). Den första är att fungera som språkrör till vanliga medborgare, som hoppas få fram sina meddelanden till politiska beslutsfattare. Den andra uppgiften handlar om pressens allmänbildande roll; median måste ha förmågan att presentera svåra samhällseliga fenomen tillräckligt förståeligt och tydligt, för att vanligt folk skall kunna bilda sina egna synpunkter om politiska händelsen och därefter delta i dem. För det tredje måste pressen satsa på samhällselig diskussion genom att erbjuda folket en arena där det kan dela ut sina åsikter om samhällseliga saker och således uppnå en bredare samhällselig diskussion.

Utbildning är en viktig samhällselig institution, som ges mycket plats i press. Genom att undersöka två svenska och två brittiska tidningar, klargör jag vilka teman som kommer upp när man skriver om den finländska skolan och därefter utformar jag hurdan bild av utbildningen förmedlas i respektive ländernas press. Materialet består av två svenska och två brittiska dagstidningarnas artiklar, där man nämner den finländska skolan. Valda tidningar är Dagens Nyheter (DN), Svenska Dagbladet (SvD), The Guardian (TG) och The Daily Telegraph (DT).

3.5.1 Sveriges press

Den svenska tidningsmarknaden har traditionellt varit stark, men har tappat i cirkulation och betydelse sedan i slutet av 1980-talet. Mängden tidningar har däremot varit stabil i årtionden. Det

finns ungefär 150 tryckta tidningar, varav nästan alla har sin online-version. Den största delen av tidningarna levereras som prenumererade morgontidningarna i hem. Nästan alla sociala grupper läser tidningar. Nyligen har det dock märkts en bredare klyfta mellan yngre och äldre läsare: den äldre läsarskåren läser fortfarande papperstidningar och den yngre läser allt mer nyheter från sociala media. Å andra sidan, traditionella tidningar har en stark närvaro online, även i sociala mediers plattformar. Den svenska papperstidningsmarknaden kan delas upp i sex huvudkategorier: storstädernas riksomfattande morgontidningar, tabloider, lokalt prenumererade morgontidningar, lågfrekventa tidningar, gratis tidningar och en liten mängd riksomfattande specialtidningar. Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet tillhör den första klassen. (Wadbring & Ohlsson 2017).

På grund av minskade reklaminkomster och upplagor har majoriteten av de svenska tidningarna satsat på att locka till sig digitala prenumeranter. Enligt Eurobarometer (2016) läste 81% av 16-74 år gamla svenskar nyheter från internet. Marknaden av bara digitala prenumerationer styrs av de stockholmska tidningarna Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet, som lyckades bearbeta sina nyhetsutbud från huvudstadsregionalt till kvalitativt riksomfattande nyhetsutbud. År 2016, hade Dagens Nyheter 75 000 digitala prenumeranter och Svenska Dagbladet hade 40 000 (Wadbring & Ohlsson 2017). Dagens Nyheter grundades år 1864 och är Sveriges största dagstidning och beskriver sig som oberoende liberal och dess tryckta upplaga är 283 000 tidningar (Tabloid 2017) och Svenska Dagbladet beskriver sig som obunden moderat. Svenska Dagbladet grundades år 1884 och den tryckta upplagan är 155 300 tidningar (TS Mediafakta 2016).

3.5.2 Storbritanniens press

I Storbritannien läser 60% av 16- till 74-åringar webbnyheter (Statista 2016). I Storbritannien är pressen politiskt färgad och den största delen av britterna tänker att deras press är mer åt högerkanten (YouGov 2016). Den brittiska pressen kan delas in i tre huvudkategorier: ”quality”, ”middle market” och ”red-top tabloid”. De två sistnämnda kategorierna har under tjugo år publicerats deras tidningar som tabloid-format. På senare tid har tre av de så kallade kvalitetstidningarna överlämnat den stora formaten och började publicera deras tidningar som tabloidstorlek (The Independent och The Times) eller lite större Berlinerformat (The Guardian). Den här förändringen orsakade en livlig diskussion om den nationella pressen övergivit den ”seriösa” journalistiken. (Bromley 2017). I dag har Storbritannien fyra dagliga ”kvalitetstidningar”

förutom den specialiserade Financial Times-tidningen: The Independent, Guardian, Telegraph och Times. Alla har de en tjock söndagstidning. (Temple 2008, 88-89).

The Daily Telegraph grundades år 1855 och är den mest sålda storformat-tidningen i Storbritannien och upplagan var 465 802 år 2017 (ABC 2017). Den beskriver sig som center-höger och har den minsta andelen unga läsare (Temple 2008, 88). The Guardian grundades år 1822 med en upplagan på 146 766 år 2017 (ABC 2017). Den beskriver sig som center-vänster och över 40% av dess läsare är under 35 år (Temple 2008, 89).

4 METOD OCH MATERIAL

I detta kapitel presenteras studiens metod och material.

4.1 Metod

Denna undersökning är materialbaserad. Till materialbaserad undersökning kan man tillämpa både kvantitativa och kvalitativa läsmetoder, som jag också ska använda i denna forskning. I materialbaserad analys byggs teori från empiriskt material, nerifrån och uppåt. Materialbaserad analys kallas också induktiv materialanalys och man kan dela upp den till en process i tre faser: Först förenklas material så att allt onödigt material tas bort; sedan grupperas material och kombineras till en kategori och nämns med begrepp som beskriver kategorins innehåll; till sist abstraheras material varvid man skiljer väsentlig information och med vald information bildas teoretiska begrepp. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109-111).

Som analysmetod använder jag innehållsanalys. Innehållsanalys är en textanalys, som man kan använda inom alla kvalitativa forskningstraditioner (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91). Med denna analysmetod beskrivs företeelsen som undersöks och samlat material organiseras så att man kan dra slutsatser (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103).

Enligt Devereux (2014, 193-194) har innehållsanalys för media vanligtvis använts då syftet har varit

- jämförelse av olika tidsperioder eller mediaorganisationer
- identifiering av skribentsyfte
- förståelse av dold propaganda eller ideologi
- reflektion av olika samfunds kulturella karaktärer
- beskrivning av olika kommunikationstrender
- jämförelse av medieinnehåll gentemot verkligheten i världen

Innehållsanalys har även kombinerats med andra metodologier, då man har fokuserat på mediaproducenter och mediekonsumenter.

Produkten från innehållsanalysen kan kvantifieras, det vill säga att material kan produceras med kvantitativa resultat (Tuomi & Sarajärvi 2009, 107). Devereux (2014, 195) konstaterar att med hjälp

av kvantitativ innehållsanalys till exempel kan jämföra olika tidsperioder eller mediaorganisationer sinsemellan, vilket även jag ska genomföra i min avhandling. Jag har klassificerat materialet och räknat hur många gånger varje tema förekommer i materialet. Därefter har jag nämnt materialet och berättat, vad som har sagts om vart tema. Så här är det möjligt att jämföra vissa temans representation i materialet. I analysen kom det fram fyra större teman i alla tidningar, nämligen framgångsrik skola, lärarna, jämlik skola och fallande resultat i PISA-undersökningarna.

I den kvantitativa delen kategoriserar jag omnämnanden av den finländska utbildningen i teman och räknar hur många gånger ett visst tema nämns. Jag kommer också att göra en kvalitativ innehållsanalys och beskriva de teman som ansluter till den finska utbildningen. Jag har utelämnat de teman som nämns färre än tre gånger från undersökningen.

Tidigare observationer, kunskaper eller teorier från den företeelsen som undersöks borde inte ha någonting att göra med att genomföra analysen eller slutresultat, eftersom analysen antas vara materialbaserad. Till kvalitativ innehållsanalys påverkas också forskarens egen tolkning. Man måste reda ut egna förutfattade meningar från företeelse och förhålla sig till dem medvetet under analysen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95-96).

4.2 Material

Materialet består av två svenska och två brittiska dagstidningars artiklar, som nämner den finländska utbildningen. De valda tidningarna är Dagens Nyheter (DN), Svenska Dagbladet (SvD), The Daily Telegraph (DT) och The Guardian (TG). Jag har samlat in 91 artiklar från åren 2012-2017, varav 31 från DN, 31 från SvD, 15 från TG och 14 från DT. Jag ville få artiklar från en ganska lång tid för att få en tillräcklig mängd material, eftersom det visade sig att det i Storbritannien skrivs mindre om den finländska utbildningen än i Sverige. Endast skrivet material analyseras. Materialet hämtades från tidningarnas webbsidors sökmotor. Dessa tidningar är en av nationens största och populäraste dagstidningar. Jag har valt de här tidningarna eftersom de når en stor läsarskara.

Tabell 1. Antal artiklar per år i de svenska och brittiska tidningarna.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>DN</i>	8	6	4	5	3	4
<i>SvD</i>	3	8	5	4	6	5
<i>DT</i>	0	4	5	5	0	0
<i>TG</i>	1	4	1	3	3	3

5 RESULTAT

I detta kapitel studerar jag hur teman fördelar sig mellan brittiska och svenska tidningar, kvantitativt enligt var i tidningen de förekommer och vem som är talare i dem (5.1), samt vilka teman som förekommer i båda ländernas tidningar (5.2). Jag beskriver de teman som är gemensamma för både svenska och brittiska tidningar. Efter detta följer en mer detaljerad tematisk analys av hur diskussionerna skiljer sig mellan de svenska respektive de brittiska tidningarna (5.3).

5.1 Var i tidningen förekommer de svenska artiklarna och vem talar i artiklarna?

I det här kapitlet presenteras antalet artiklar, i vilken del av tidningen artiklarna förekommer och vems anförande artiklarna innehåller i tidningarna.

Tabell 1. I vilken del av tidningen artikeln finns, vem som pratar i artikeln och antalet artiklar, i Dagens Nyheter (n=36).

DEL AV TIDNINGEN	TALAREN	ANTALET ARTIKLAR
DEBATT	Svenska politiker	3
	Svenskt skolpersonal	3
	En svensk ekonomiforskare	2
	En finsk professor	1
	En svensk medieforskare	1
	Ett undervisningsråd på Skolverket	1
NYHETER	Tidningens journalist	6
	En finsk skolforskare	3
	Finländskt skolpersonal	2
	En finsk professor	1
	En svensk professor	1
	En finsk utbildningsminister	1
	En svensk ägare av skolor	1
	En kundansvarig för finländskt skolföretag	1
LEDARE	Tidningens huvudredaktör	3
	Tidningens journalist	2
KULTUR	En finsk utbildningsminister	1
	En svensk författare	1
BOK	En svensk författare	1
INSIDAN	Tidningens journalist	1

Tabell 2. I vilken del av tidningen artikeln finns, vem som pratar i artikeln och antalet artiklar, i Svenska Dagbladet (n=42).

DEL AV TIDNINGEN	TALAREN	ANTALET ARTIKLAR
DEBATT	Kungliga Vetenskapskommitté för skolfrågor	2
	En svensk professor	2
	Representanter för Unicef Sverige	1
	En svensk fri skribent	1
	Svenska högskolerektorer	1
	Representanter för SKL (Sveriges Kommuner och Landsting)	1
LEDARE	Tidningens journalist	6
	En svensk professor	2
	En svensk folkhögskolelärare	1
	En svensk fri skribent	1
	En representant för Svenskar i världen i Estland	1
NYHETER	Tidningens journalist	5
	En norsk forskare	1
	En finsk professor	1
	TT-Nyhetsbyrån	1
	Omni	1
ANALYS	Tidningens journalist	2
	Finländskt skolpersonal	2
REPORTAGE	Tidningens journalist	2
	Finländskt skolpersonal	2
	En finsk lärarstudent	1
	En finsk professor	1
NÄRINGSLIV	En representant för Svenskt Näringsliv	1
FILM	Tidningens journalist	1
LÄS & SKRIV	Tidningens journalist	1
	En finlandssvensk läsambassadör	1

Tabell 3. I vilken del av tidningen artikeln finns, vem som pratar i artikeln och antalet artiklar i The Daily Telegraph (n=24).

DEL AV TIDNINGEN	TALAREN	ANTALET ARTIKLAR
EDUCATION	Tidningens journalist	9
	Finländskt skolpersonal	3
	Brittisk skolpersonal	2
	Amerikansk skolpersonal	1
	En finsk förälder	1
	En brittisk utbildningsminister	1
	En svensk marknadsforskare	1
	Nyhetsbyrån	
	OECD:s utbildnings- och kunskapsledare	1
	En brittisk professor	1
NEWS	Tidningens journalist	1
	Finländsk skolpersonal	1
WOMEN	Tidningens journalist	1
	En finsk författare	1

Tabell 4. I vilken del av tidningen artikeln finns, vem som pratar i artikeln och antalet artiklar i The Guardian (n=25).

DEL AV TIDNINGEN	TALAREN	ANTALET ARTIKLAR
EDUCATION	Tidningens journalist	4
	En finsk skolforskare	4
	En brittisk professor	2
	Två finska lärare	1
	Två finska lärarstudenter	1
	En representant för OAJ	1
	En brittisk skolgrundare	1
	Frilans-journalist	1
	En finsk direktör vid ett dagshem	1
	TEACHER'S NETWORK	Tidningens journalist
Brittisk skolpersonal		1
Finländsk skolpersonal		1
NEWS	En finsk skolforskare	1
	En representant för Utbildningsstyrelsen	1
MUSIC	Tidningens journalist	1
BOOKS	Tidningens journalist	1
	Författare från Finland	1
LEADERSHIP	En finsk doktor	1

I Dagens Nyheter finns det sju huvudavdelningar: Nyheter, Ekonomi, Kultur, Sthlm, Sport, Ledare och Debatt. I Dagens Nyheter fanns det inte en särskild utbildningsdel, utan omnämmanden om den

finländska utbildningen hittades från Debatt, Nyheter, Ledare, Kultur, Bok och Insidan. Mest diskussion om den finländska utbildningen försiggår i Debattdelen. Det är en öppen del, till vilken vem som helst kan skicka insändare om aktuella ämnen. Tidningen bestämmer om publiceringen av insändarna efter deras nyhetsvärde. Skribenterna i Debattdelen är ofta politiker, myndighets- och företagsledare och olika områdets experter.

I Svenska Dagbladet finns det 15 huvudavdelningar: Ledare, Debatt, Sverige, Världen, Näringsliv, Kultur, Idagsidan, Sport, Resor, Väder, Vin & Mat, Perfect Guide, Junior, Bostad & Inredning och Läs & Skriv. Ingen egentlig avdelning om utbildning finns heller i denna tidning. Det skrevs mest om den finländska utbildningen under Ledare och Debatt. Debattdelen motsvarar Dagens Nyheters debattavdelning och innehåller åsikter om aktuella ämnen från politiker, experter och ledare inom myndigheterna och företagen.

I The Daily Telegraph finns det 11 olika huvuddelar: News, Politics, World, Sport, Business, Money, Opinion, Lifestyle, Culture, Travel. Varje huvuddel har delats upp i cirka 10 underavdelningar. Mest pratas det om den finländska utbildningen i Education-avdelningen, som finns under News-delen. På webbsidan har man tydligt kategoriserat artiklar om grundskola, yrkesskola och universitet. I Education-delen försiggår en livlig diskussion om den brittiska utbildningen, den globala utbildningspolitiken och företeelser som handlar om skolvärlden. Ofsted (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills), dvs. Storbritanniens skolinspektion, är ett mycket diskuterat ämne, som berättar om dess viktiga ställning. Till skillnad från The Guardian så försvarar den mera konservativa The Daily Telegraph myndighetens tilltag inom skolinspektionen.

I The Guardian finns det fem huvudavdelningar: News, Opinion, Sport, Culture och Lifestyle. Den största delen av artiklarna om utbildning finns under Education, som är en del av UK News. Utbildningsdelen fördelar sig i nio underavdelningar: Education, University Guide, News, Students, In depth, Higher Education Network, Teacher Network, Global view och Opinion. I utbildningsdelen diskuterar man om aktuella teman inom utbildningen, man kritiserar regeringens utbildningspolitik och Ofsted och man hör experternas, lärarnas och föräldrarnas åsikter. Man ger också information om ansökning till olika utbildningar och skolornas rangordning.

Det var intressant att märka att i de svenska tidningarna hade utbildningsnyheterna smält in i ett annat nyhetsflöde, och utbildning hade inte en särskild del i tidningarna. Brittiska tidningar hade ägnat egna delar till utbildningen och särskilt i The Daily Telegraph var den delen bred och omfattade alla utbildningsnivåer. Berättar detta om skolärendens värdering med tanke på samhällelig diskussion? Är utbildningen mera aktuell och väcker den starkare känslor i Storbritannien? Åtminstone när man granskar tidningarnas struktur kan man få en sådan uppfattning. Å andra sidan även om de svenska tidningarna inte har en egen del för utbildningen så ger de mycket uppmärksamhet till utbildningen vilket man kan se i mängden av utbildningsämnen i ledaren.

För att förstå bättre tidningsartiklarnas effekt och nyhetsvärde, kan man nämna att bland intervjuade har det funnits en bred skala av sakkunniga inom utbildningen. De mest prestigefyllda talarna är Sveriges dåvarande utbildningsminister Fridolin, Finlands dåvarande utbildningsminister Grahn-Laasonen, Finlands före detta utbildningsminister Stenbäck och Storbritanniens före detta utbildningsminister Adonis. Adonis berömmar den finländska utbildningens effektivitet och Finlands framgångsrika utbildningskoncept, där man lägger märke till lärarnas roll som utbildningsprocessens ledare, lärarutbildningens ansedda ställning och att det finns liten mängd av prov. Han hänvisar till Sahlbergs bok (se nedan), där man pratar om hur viktiga kulturella krafter är för att upprätthålla utbildningens prestigeroll.

Även Stenbäck funderar över Finlands framgångsfaktorer genom att betona läraryrkets status, stödundervisningens höga kvalitet och bristen på tävling mellan skolorna. Han konstaterar också att i Sverige och i Finland avviker utbildningsdiskussionen så att i Finland används skolan inte som valargument. I Finland diskuteras det nog om utbildningen, men diskussionen är inte så politiskt laddad som i Sverige. Stenbäck påpekar också att man inte borde bilda alltför ideal bild av den finländska utbildningen. Det finns också problem, så som disciplin i klassrummet, som behöver förbättras. Också Sveriges utbildningsminister Fridolin talar om samförstånd i sin artikel, som har att göra med politiska beslut som handlar om utbildning. Han hänvisar till den finländska politiska kulturen som försäkrar arbetsro för utbildningen oberoende av vem som sitter i regeringen. Man har hänvisat till Grahn-Laasonens kommentar när det har varit tal om finländska utbildningens ojämlikhet och pojkarnas svaga intresse till skolgång.

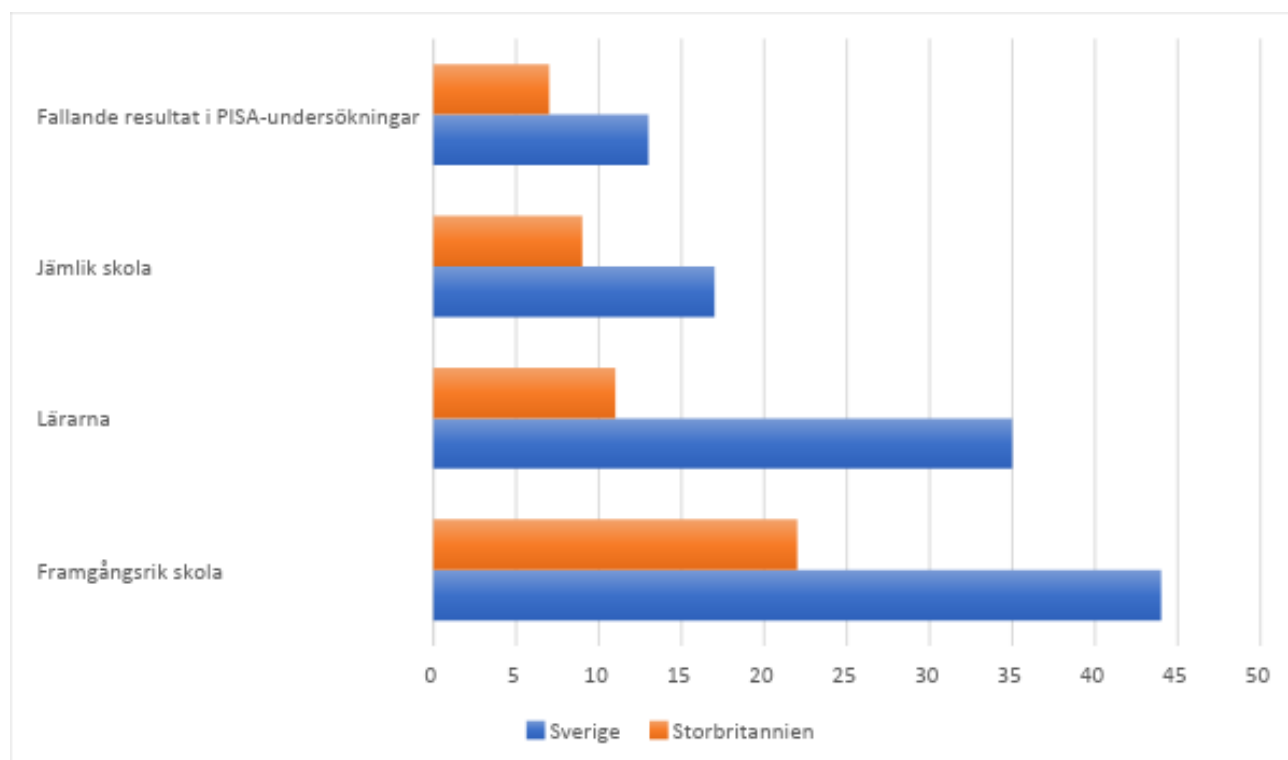
De brittiska och svenska tidningarna använder som källa i sina artiklar skolexperters kommentarer. Mest har man intervjuat den finländska pedagogikprofessorn Pasi Sahlberg, som kallas också för

den finländska skolans ambassadör. Sahlberg har skrivit boken ”Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?” som har fått stor uppmärksamhet över världen, och har intervjuats i alla fyra tidningar. I intervjuerna har man bett honom kommentera den finländska skolframgången. Enligt Sahlberg beror framgången inte bara på bra lärare, utan också på en gynnsam undervisningsmiljö, som bland annat tillhör undervisningens frihet, en liten mängd av prov och rektorernas starka ledarskap som är ett resultat från ett långt klassrumsarbete.

Utöver experter inom utbildningen har man intervjuat personal vid grundskolor i Finland. Dessutom hade alla tidningarnas journalister besökt finländska skolor och i en tidning intervjuades en elev och elevens förälder.

5.2 Vilka teman om den finländska skolan förekommer i tidningarna?

Av innehållsanalysen framkom fyra större teman om den finländska skolan: *framgångsrik skola*; *lärarna*; *jämlig skola*; samt *fallande resultat i PISA-undersökningar*. I Figur 1 visas hur dessa fördelades i de svenska respektive brittiska tidningarna:



Figur 1. Teman och dess förekomster i de svenska (DN och SvD) respektive de brittiska tidningarna (TG och DT) (n=158).

5.2.1 Framgångsrik skola

Det vanligaste temat i båda tidningarna var den finländska skolans framgång. Det nämns i 44 svenska artiklar, varav 19 i DN och 25 i SvD. I brittiska tidningar nämns det i 22 artiklar, varav 8 i DT och 14 i TG. I båda ländernas tidningar nämns det att Finlands skolsystem är fungerande och effektivt, eftersom finländska elever har lyckats så bra i PISA-undersökningarna. Många länder har varit intresserade av finländska barnens framgångar och därför har Finland börjat exportera sin utbildning till många länder. Även utbildningsturism till Finland har varit livlig.

Ett exempel ur SvD (22.8.2013) skriven av fri skribent Wager:

De lysande finländska skolresultaten får delegationer från många länder att göra studiebesök för att få en bild av hur man i det lilla landet med sina korta terminer, inte så långa skoldagar och avsaknad av nationella prov kan nå så goda skolresultat.

Ett exempel ur TG (20.9.2016) skriven av tidningens journalist Butler:

The success of Finland's comprehensive school system is a story now well-told. At the turn of the century, much to the surprise of the Finns, let alone the rest of the world, it emerged as a global leader in education. Pisa tests revealed Finnish pupils produced some of the world's highest scores in maths, science and reading.

5.2.2 Lärarna

Det näst vanligaste temat är lärarna. Man skriver att de finländska lärarna får förtroende och att deras ställning i samhället är stark och uppskattad. I svenska tidningar nämns det i 35 artiklar, varav 20 i DN 15 i SvD. I brittiska tidningar nämns det 11 gånger, varav 4 i DT och 7 i TG. Man skriver att lärarutbildningen är krävande och tillträdeskrav är höga; bara en av tio kommer in. Man rapporterar

vidare att utbildningsprogrammen baserar sig på forskning och alla studenter deltar i forskning; man kan bli behörig grundskolelärare genom att göra magisterexamen på universitet; lärarna är självständiga i sitt arbete, de är inte rangordnade och deras arbete inspekteras inte; lärarna ges mycket ansvar och frihet att använda sina metoder; och i stället för yttre inspektioner gör lärarna självutvärderingar.

Ett exempel ur SvD (19.5.2014) skriven av tidningens journalist Jelmini:

Att komma in på klasslärarutbildningen i Finland är svårt, stenhårda gallringar, prov och intervjuer gjorde att bara 13 procent av de sökande i Helsingfors togs in i fjol. Utbildningen är en magisterutbildning, som dessutom har förändrats minimalt under åren.

Ett exempel ur TG (1.7.2013) skriven av tidningens journalist Wilby:

All teachers take five-year degree courses (there are no fast tracks) and, if they intend to work in primary schools, are thoroughly immersed in educational theory. They teach only four lessons daily, and their professional autonomy is sacrosanct. So attractive (some might say cushy) is a teacher's life that there are 10 applicants for every place on a primary education course, and only 10-15% drop out of a teaching career.

5.2.3 Jämlik skola

Det tredje vanligaste temat är jämlik skola: Skillnader mellan elevernas resultat mellan olika skolor är relativt små. I svenska tidningar nämns det i 17 artiklar, varav 10 i DN och 7 i SvD. I brittiska tidningar nämns det i 9 artiklar, varav 2 i DT och 7 i TG. Det skrivs att ingen pratar om misslyckade skolor eftersom skillnaden mellan skolorna är mycket små. Ingen familj behöver vara rädd för att barnet ska hamna i en dålig skola. Klyftan mellan de bästa och sämsta eleverna är den minsta i världen. Föräldrarna föredrar att använda närskolan för sina barn. Det finns bara få privata skolor och ”skolshopping” är ovanligt.

Ett exempel ur SvD (19.3.2012) skriven av undervisningsråd vid Skolverket Kornhall:

Finland ligger i topp i världen både när det gäller likvärdighet och kunskaper. Få länder har så låg mellanskolevariation. Den är i Finland 7 procent medan den i Sverige fördubblades mellan 2000 och 2006 och i senaste PISA 2009 var 22 procent. Det betyder att i Finland är alla skolor bra.

Ett exempel ur TG (20.9.2016) skriven av tidningens journalist Butler:

Differences in educational outcomes between individual schools in most areas are relatively trivial, meaning parents rarely sent their children farther afield than the local comprehensive

5.2.4 Fallande resultat i PISA-undersökningar

Det fjärde och sista temat är PISA-resultat, och att dessa har fallit de senaste åren. I svenska tidningar nämns det i 13 artiklar, varav 7 i DN och 6 i SvD. I brittiska tidningar nämns det i 7 artiklar, varav 2 i DT och 5 i TG. Trots det, är Finland en av de framgångsrikaste länderna i utbildning. Resultaten har gått ner i samma takt med begränsad offentlig finansiering.

Ett exempel ur DN (6.12.2016) skriven av tidningens journalist Teir:

Enligt de nya Pisa-resultaten håller Finland ställningarna som ledande utbildningsland, trots en nedåtgående trend.

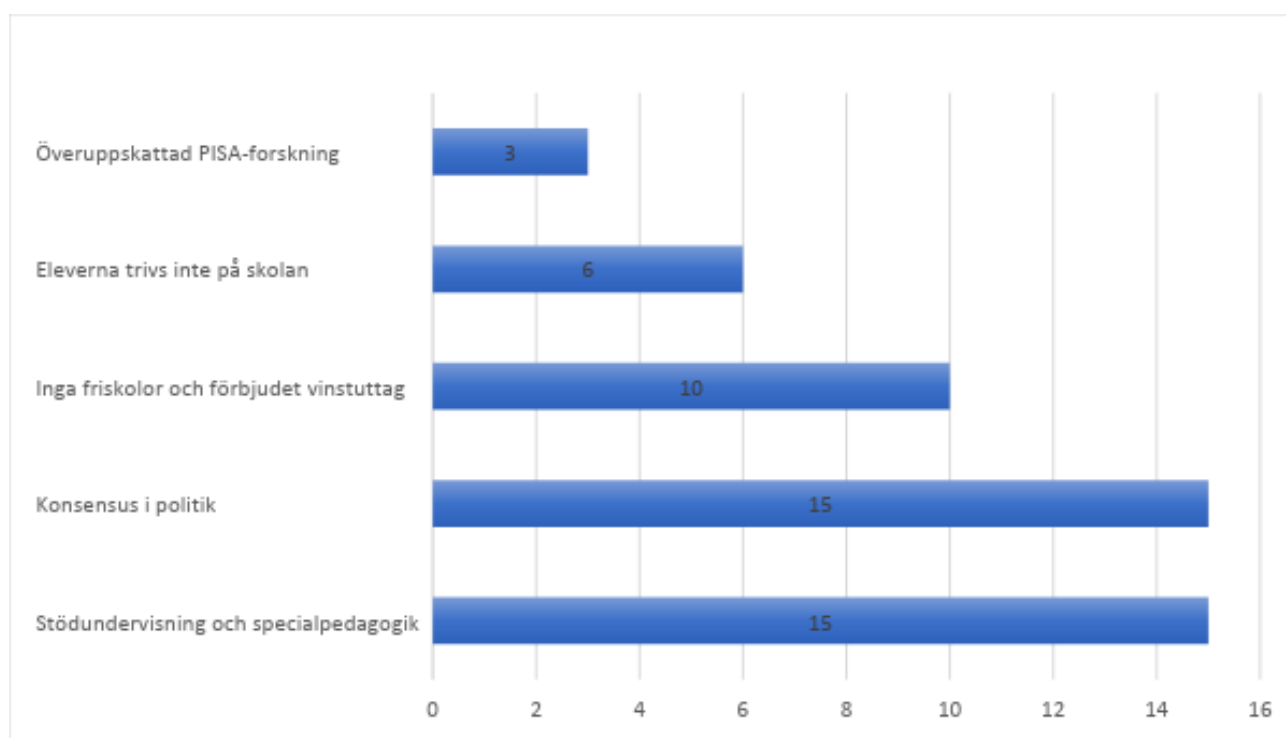
Ett exempel ur DT (14.4.2015) skriven av tidningens journalist Espinoza:

Scores for Finnish education at PISA league tables, a top international ranking, were at top in the early to mid-2000s. However, they have seen a decline.

5.3 Jämförande analys av teman

Tidningarna har i sina omnämningar fokuserat på den finländska skolans styrka för att få förbättring i deras egna skolsystem. Reflektionen av sina egna skolsystem kan man se huvudsakligen i kritiska diskussioner. I varje tema berättar jag, hurdan diskussion man har fört i tidningens sidor i de svenska tidningarna respektive de brittiska.

5.3.1 Svenska tidningarnas egna teman



Figur 2. Teman om den finländska skolan i de svenska tidningarna enligt antal omnämningar (n=49).

5.3.1.1 Stödundervisning och specialpedagogik

Man skriver om det finländska systemet av stödundervisning och att det ges redan under de första åren till elever som behöver hjälp till exempel i matematik och läsning, i 15 artiklar, därav 6 i DN och 9 i SvD. Man rapporterar att den största delen av stödåtgärderna sker i årskurserna 1 och 2. Man

konstaterar att skolans speciallärare redan i årskurs 1 gör tester i matematik och modersmål för att se vilka elever som behöver särskilt stöd och förbättrande åtgärder påbörjas mycket tidigt. Det skrivs vidare att man för några år sedan lagstiftades om att man ska upptäcka inlärningssvårigheter i god tid och att det inte är ovanligt att en elev får stöd till sina studier under en speciell period. Ungefär 10 % av eleverna får regelbundet specialpedagogiskt stöd. Man rapporterar vidare att alla lärarstudenter läser specialpedagogik under sina studier.

Ett exempel ur DN (15.5.2016) skriven av tidningens journalist Forster:

I Finland får mer än var fjärde elev extraundervisning någon gång i grundskolan, de flesta under de tidiga skolåren. Finska barn som behöver hjälp behöver därför inte känna sig särskilt utpekade.

Ett exempel ur SvD (7.11.2017) skriven av professorerna Gustafsson och Wolff:

Det finska systemet med tidiga specialpedagogiska insatser för elever som till exempel behöver stöd i språkutveckling och läsinlärning, ses som en viktig förklaring till finska elevers goda skolresultat. Införande av åtgärdsgarantin är ett viktigt steg när det gäller att tidigt upptäcka de elever som är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd.

I Dagens Nyheters granskning kom det fram att de svenska skolorna brister i hur de använder olika stödåtgärder. Skolan sätter dit stödåtgärder, men de görs för sent. Tidningens granskning visar sig i att det är ovanligt med stödåtgärder i lägre årskurser. Brister finns också på hur man dokumenterar stödåtgärder, speciellt i samband med när eleverna går från lågstadiet till högstadiet. (Örstadius & Delin 2014)

5.3.1.2 Konsensus i politik

Finland har sparats från radikala skolreformer nämns i 15 artiklar, varav 12 i DN och 3 i SvD. Det skrivs att skolreformer är inte så politiskt styrda i Finland. Man debatterar om skolor, men diskussionerna är inte så politiskt laddade. Det sägs att Finland har tagit små, gradvisa steg i sin skolpolitik, som baserar sig på kontinuitet och stabilitet och skolan och dess problem är inte ofta viktiga i debatten om att få röster i nästa val. Det skrivs vidare att oppositionen inte har en egen

modell om hur skolan borde reformeras. Man konstaterar att Finland har kopierat största delen av Sveriges skolreformer, men ungefär i 10 års eftersläp och därefter lyckats att undvika många misstag som man har gjort i Sverige.

Ett exempel ur DN (17.4.2015) skriven av tidningens journalist Mannheimer som har intervjuat Sahlberg:

Det politiska samförståndet har haft sina goda sidor. Tvära kast har kunnat undvikas. En viktig del av framgångarna för den finska skolan handlar om stabilitet i stället för klåfingriga förändringar.

Ett exempel ur SvD (30.6.2014) skriven av tidningens journalist Wager som har citerat Sahlberg:

– – skolan aldrig diskuteras i valrörelser eller i andra politiska sammanhang; den är inte alls politiskt kontroversiell. I den svenska skolan råder konstant oro bland lärare och elever som aldrig vet vad som ska hända när nya politiska konstellationer får makten.

I Dagens Nyheter (5.1.2015) skrivs det att man inte ska göra om skolans styrdokument varje gång när regeringen byts. Man menar att man måste lita på att lärare och skolledare kan ge alla eleverna så bra början som möjligt i stället för att riva upp just gjorda reformer. I Svenska Dagbladet (5.12.2016) ges kritik för utförandet av skolpolitik, så som att skolan borde göra långvarigare blocköverskridande överenskommelser om utbildningspolitik.

5.3.1.3 Inga friskolor och förbudet vinstuttag

Man rapporterar att det i Finland inte finns friskolor och skolor får inte ta ut vinst ur skolverksamheten. Det nämns i 10 artiklar varav 6 i DN och 4 i SvD.

Ett exempel ur DN (30.6.2014) skriven av finsk före detta utbildningsminister Stenbäck:

Det finns ingen friskola i Finland och därmed ingen dragkamp om dess vara eller inte vara, varken inom rikspolitiken eller på kommunnivå. Hittills har det inte uppstått en föräldraopinion

som kräver valfrihet, främst för att den kommunala skolan uppfattas som god. Inga riskkapitalbolag har gjort framstötningar inom skolsektorn, men några få har nöjt sig med investeringar i privat dagvård eller barnträdgårdar (som de kallas i Finland).

Ett exempel ur SvD (28.9.2017) skriven av läsambassadör Burman:

I Finland finns inga friskolor. De allra flesta skolor är kommunala och man kan i allmänhet tryggt förlita sig på att den egna närskolan är en bra skola. Så kallad ”skolshopping” är mycket ovanligare i Finland än i Sverige.

I Sverige finns det en marknadsdrivande skolpolitik. Det konstateras att skolornas fria val, skolpengssystem, aktiebolagsdrivande skolor och att kommunerna inte kan påverka bildandet av friskolor har tillsammans haft påverkan till det nutida segregerade skolsystemet (SvD 21.9.2017). Nio av tio som deltog i en forskning av Lärarnas riksförbund skulle förbjuda friskolornas vinstuttag eller tvinga bolagen att återinvestera vinsterna i verksamheten (SvD 9.9.2014).

5.3.1.4 Eleverna trivs inte på skolan

Finska elever trivs inte på skolan nämns i 6 artiklar varav 5 i DN och 1 i SvD. Man rapporterar att beteendeproblem har ökat och klassens arbetsro har försämrats.

Ett exempel ur DN (14.7.2013) skriven av rektorn Strandgren som har fått gäster från en finländsk skola:

Men när man frågar de finländska lärarna om hur de ställer sig till det faktum att den svenska skolan allt mer börjat jämföra sig med den finländska skolan – på grund av att de finländska eleverna presterar så bra på bland annat Pisaproven – kommer svaret blixtnabbt från en av lärarna: ”Vad är höga resultat på Pisaprov värda med tanke på att eleverna i den finländska skolan mår så dåligt och upplever skolan så oerhört negativt?”

Ett annat exempel ur DN (12.4.2016) skriven av tidningens journalist Teir:

I korthet har man gått in för att göra undervisningen i Finland mer elevcentrerad. Ett av motiven är att finländska skolelever inte trivts i skolan, trots att Finland länge varit ett av de mest framgångsrika länderna i Europa enligt Pisaundersökningarna.

I Sverige har elevernas trivsel ökat från och med 1980-talet. Av 15-åriga elever år 2014 angav 17% av flickorna och 21% av pojkarna att de trivdes väldigt bra på skolan. Det angavs också att 60% av flickorna och 34% av pojkarna kände stress över skolarbetet. (SvD 4.12.2014) År 2013 tyckte hälften av eleverna som svarade på Skolverkets forskning att läraren var bra på att skapa arbetsro. Disciplin och arbetsro har lyfts upp som valtema år 2014. (DN 16.3.2014) Ordningen i klassrummet var på snittet för OECD-länderna under PISA-forskningen år 2015. Eleverna fick svara på frågor om hur elever stör, och inte lyssnar på lärarna och om det är stökigt på timmarna. Klasstämning har blivit bättre från årens 2012 PISA-resultat, då Sverige hamnade under medelsnittet för OECD-länderna. På ett område sticker Sverige ut i PISA-testerna. Sambandet mellan stök och elevernas bakgrund är starkare i Sverige än snittet i OECD. (SvD 29.4.2017)

5.3.1.5 Överuppskattad PISA-forskning

PISA-resultat förklarar inte vad som är bra i skolan nämns i 4 artiklar, varav 3 i DN och 1 i SvD. Man konstaterar att Finland har ofta blivit utvald som utbildningens exempelland, fast ingen har förstått varför de finska eleverna lyckades så bra. När Finland föll i PISA-resultatet, fungerade exemplet inte längre. Man hävdar att basera skolpolitik på PISA-resultat kan vara skadligt. Finlands nuvarande politik har inte varit orsak till bra skolframgång utan orsaken har varit specifik sociokulturell och snabb samhällsutveckling.

Ett exempel ur DN (19.3.2012) skriven av rektorn Alderborn:

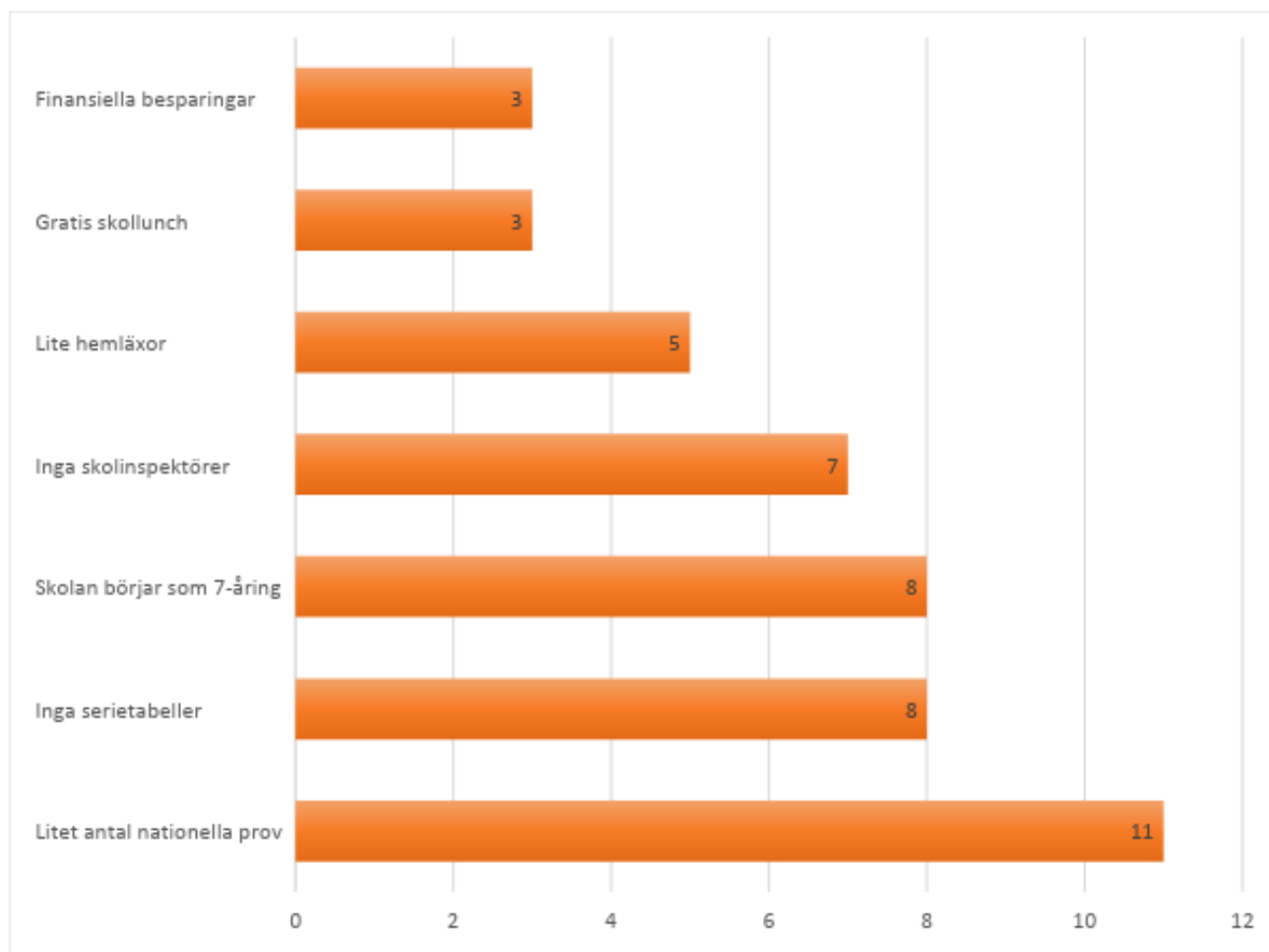
Vad vet vi om den finska skolans förmåga att utveckla beredskaper som är svårare att mäta – elevens kreativitet, problemlösnings- och samarbetsförmåga, inre motivation och personliga drivkrafter? – Och de mindre mätbara beredskaperna behövs, eftersom vi inte utbildar för industrisamhället utan för ett snabbt föränderligt och oförutsägbart samhälle, där mätbara faktakunskaper gäller i dag, men inte nödvändigtvis i morgon.

Ett annat exempel ur DN (13.1.2014) skriven av ekonomiforskarna Heller Sahlgren, Booth och Jordahl:

De senaste åren har dock finländska elevers resultat fallit. Samma system som i början av 2000-talet genererade höga resultat verkar nu alltså halka efter. Det finns dock ingen anledning att förvånas över detta. Argumenten gällande orsakerna till Finlands prestationer baserades nämligen aldrig på genomgripande analys, utan i stället på hänvisningar till "best practice" – vilket inte är tillräckligt för att dra slutsatser om orsakssamband. Utan en noggrannare undersökning kan man inte avgöra huruvida specifika särdrag i skolsystemet har orsakat, varit irrelevanta för, eller till och med förhindrat resultatförbättringarna.

Förhållandet till PISA i Sveriges press betonas att PISA-resultat ger inte den rätta bilden av elevernas kunskaper, eftersom det beror på elevernas motivering. Svenska elever är inte motiverade att göra PISA-tester på sitt bästa kunnande. Bakom PISA:s dåliga resultat kan vara bristande instruktion, som hävdar att PISA-tester inte skulle vara en viktig prestationsorsak för elever. Samma elever som utförde bra i nationella prov, skrev dåliga resultat i PISA-tester, eftersom de upplevde att nationella tester är viktigare för deras framtid. Också skoltröttheten kan spegla sig till PISA-resultat. Dagens Nyheters ordnade stickprov som har visat att antagandet varit sann: framgången i nationella proven säkerställde inte framgången i PISA-tester. Eleverna brydde sig inte om att koncentrera sig noga till PISA-testens frågor. (DN 4.6.2014) I Svenska Dagbladet (2.6.2014) skrivs det att PISA-undersökningarna har fått växande kritik också utomlands. Största orsaken till kritiken är PISA:s oförmåga att mäta svårämbara ämnen som är väsentliga för livet så som fysisk, moralisk, nationell och konstnärlig utveckling.

5.3.2 Brittiska tidningarnas egna teman



Figur 3. Teman om den finländska skolan i de svenska tidningarna enligt antal omnämningar (n=45)

5.3.2.1 Litet antal nationella prov

I den finska skolan ordnas bara ett nationalt prov när eleven är 16-18 år nämns i 11 artiklar varav 6 i DT och 5 i TG.

Ett exempel ur DT (5.9.2014) skriven av före detta utbildningsminister Adonis:

To illustrate: Finland is widely regarded as a model for a self-regulating 'comprehensive' education system, with teachers in charge and little intervention by way of national testing until the very end of compulsory school.

Ett exempel ur TG (20.9.2016) skriven av tidningens journalist Butler:

Driven by a commitment to equality (on both moral and economic grounds), it outlaws school selection, formal examinations (until the age of 18) and streaming by ability. -- "Teaching to the test" is an alien concept.

Både i The Daily Telegraph och The Guardian har det skrivits mycket om att det finns en stor mängd av prov i brittiska skolor. De första nationella proven ordnas till elever redan i 7-års åldern i Storbritannien. Föräldrarna och skolpersonalen tycker att barnen blir stressade och illamående inför förberedelserna till proven. I värsta fall riskerar de barnens välmående och mentala hälsa. Resultaten från de nationella proven kan öka lärarnas stress. (TG 1.5.2017) Både i The Daily Telegraph och The Guardian syns kritiken mot att publicera provens resultat.

Tidningarna skriver om experternas åsikter, som säger att elever läser till proven som tar tid, vilket är bort från hobbyer, motion och andra nyttiga aktiviteter. Skolorna erbjuder inte sina elever ordentlig kunskapsbas i de viktigaste skolämnena. I stället för att ge undervisning som följer den nationella läroplanen, ges bara sådan undervisning, som hjälper eleverna att klara av proven. I tidningarnas sidor kallas skolorna som "provernas fabrik". Tonåringar gör får många prov och uppfyller inte sin kreativitet. Skolsystemet klassificerar eleverna på bekostnad av deras utbredda behov. För många prov tar tid från elevernas barndom och möjligheten att njuta av utbildningen. (DT 12.9.2013)

5.3.2.2 Inga serietabeller

Finska skolor saknar serietabeller (league table) nämns i 8 artiklar varav 3 i DT och 5 i TG. Skolorna är inte rangordnade.

Ett exempel ur DT (3.12.2013) skriven av tidningens journalister Alexander och Orange:

In Finland there are no school inspectors, no league tables and no exams until the age of 16.

Ett exempel ur TG (20.9.2016) skriven av tidningens journalist Butler:

Competition, choice, privatisation and league tables do not exist.

I Storbritannien görs det stora mängder av tester och prov för att rangordna skolorna. Publicering av provresultat på nätet ger en bild av skolans nivå och undervisningens effektivitet. Varje år publicerar Institutionen för utbildning (Department of Education) resultat från lågstadieskolornas prov för 11-åriga, GCSE (eller motsvarande), som görs som 16-åriga och A-levels (eller motsvarande), som görs som 18-åriga (DT 5.5.2016). Man konstaterar att företeelsen har lett till att läroplanen förtunnas i många skolor. Skolorna satsar på sådana ämnen, som gynnar deras placering i skolornas serietabell. Ursprungligen skulle förberedandet till GCSE-proven ta fyra terminer, men skolorna använder sex terminer till det. Det utesluter några viktiga ämnen från eleverna, som försvinner från deras studier. (DT 11.10.2017)

5.3.2.3 Skolan börjar som 7-åring

Skolan börjar först när man fyller 7 år nämns i 8 artiklar varav 4 i DT och 3 i TG.

Ett exempel ur DT (3.12.2013) skriven av tidningens journalister Alexander och Orange:

Compulsory schooling begins at the age of seven, with only a broadly-outlined national curriculum.

Ett exempel ur TG (1.7.2013) skriven av tidningens journalist Wilby:

Imagine a country where children do nothing but play until they start compulsory schooling at age seven.

I båda tidningarna kritiserar Storbritanniens sätt att börja skolan redan som 4–5-åriga. Tidningarna lyfter fram många exempel från andra länder, där skolan börjar som 6–7-åriga. I Storbritannien har

det grundats en rörelse ”För mycket, För tidigt”, vars uppgift är att uppskjuta skolans påbörjan från nutida fyra och fem till sex och sju år. Enligt rörelsen kan barnens utveckling och inlärningsmotivation sjunka på grund av att skolan börjar för tidigt. (TG 10.12.2013) Dessutom skrivs det om en forskning som säger att de som börjar skolan som 7-åriga lär sig läsa lika bra som 5-åriga elever. (DT 11.7.2014)

5.3.2.4 Inga skolinspektörer

Skolorna är inte inspekterade nämns i 7 artiklar, varav 3 i DT och 4 i TG. I stället har Finland ett system av självbedömning. På 1970- och 80-talet fanns det strikt kontroll över skolorna, externa skolinspektioner och detaljerade regleringar, men i början av 1990-talet skapades en ny förtroendekultur mellan skolorna och myndigheter. Skolan blev ansvarig för planering av sin egen läroplan och elevens bedömning, då man förbjöd statliga inspektioner.

Ett exempel ur DT (3.12.2013) tidningens journalister Alexander och Orange:

In Finland there are no school inspectors, no league tables, and no exams until the age of 16.

Ett exempel ur TG (17.6.2015) skriven av tidningens journalist Crouch:

In Finland, teachers are largely free from external requirements such as inspection, standardised testing and government control; school inspections were scrapped in the 1990s.

I Storbritannien inspekteras skolorna av Ofsted-organisation (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills). Ofsteds behov kritiserar emellanåt. Ofsteds försvarare anser att Ofsted erbjuder värdefull information om enskilda skolornas praktik och framhäver orsaker som har lett till skolans framgång. Det hjälper också att avslöja både skolsystemens och enskilda skolornas brister. Ofsteds rapporter analyserar utvärderingsresultat och föreslår förbättringar på olika problem. Det finns en risk för att skolornas bedömning bara skulle basera sig på resultat från de nationella proven och skolornas rangordning om man skulle avskaffa Ofsted. Försvararna av Ofsted menar på

att med hjälp av dess utvärdering har man möjlighet att jämföra olika skolornas undervisningskvalitet och utveckling genom tid.

Ofsted kritiserar av begränsad bedömningssynvinkel, vilket betonar huvudsakligen matematik och engelska. I bedömningen beaktas inte lika utvecklande skolämnen som konst, drama, idrott och andra organiserade och styrda aktiviteter som eleverna utför. Dessutom tas inte lärarnas uppmärksamhet på klassundervisningen upp tillräckligt. (TG 6.3.2016)

5.3.2.5 Lite hemläxor

Eleverna får lite hemläxor nämns i 5 artiklar, varav 3 i TG och 2 i TG. Läxorna görs på bara 30 minuter.

Ett exempel ur DT (6.3.2015) skriven av tidningens journalist Goldhill:

Students in Finland spend just 2.8 hours on homework per week, but manage to still perform well on academic tests, despite the correlation between time spent on homework and success.

Ett exempel ur TG (1.7.2013) skriven av tidningens journalist Wilby:

Even 15-years-olds do no more than 30 minutes' homework a night.

Brittiska 15-åringar använder i genomsnitt 4.9 timmar per vecka till hemläxor, som är samma som genomsnittet i OECD-länder (Goldhill 2015). På The Daily Telegraphs (5.10.2014) sidor har man haft diskussion för och mot om att minska mängden läxor. Motståndare för läxorna argumenterar sin synvinkel på att det tar för mycket tid med läxor som är borta från spel, lekar och gemensam tid med familjen. Läxorna kan ta bort motivation från lärandet och göra lärandet svårt och tråkigt. Associationen för lärare och rektorer uppmuntrar lärarna att sluta ge läxor till lågstadie-elever genom att säga att barn borde forska, prova och njuta av inläringen utan stress. Försvarare för hemläxor säger att läxorna är viktiga för att öva stavning och för att göra sådana projekt där hela familjen kan vara med.

5.3.2.6 Gratis skollunch

Gratis lunch ges i skolorna nämns i 3 artiklar, varav alla i TG.

Ett exempel ur TG (20.9.2016) skriven av tidningens journalist Butler:

Free school meals, tentatively endorsed for younger pupils only in the UK, are universally provided.

Brittiska tidningar skriver om gratis skollunch i Finland, eftersom i Storbritannien är gratis skollunch ganska främmande. Gratis skollunch för sina barn kan fås av familjer som behöver särskild hjälp. Många familjer hämtar dock inte gratis lunch, eftersom de är rädda för att sitt barn stigmatiseras. I skolorna kan de barn som får gratis lunch skiljas ut till egna matplatser från sina klasskamrater. Dessutom finns det ett system med matkuponger som placerar dessa barn i en ogynnsam situation gentemot de andra. (TG 23.9.2012) Alla barn från 4-7-år har fått gratis lunch från och med år 2013. Theresa Mays konservativa regering tänker upphäva gratis lunch från skolans yngre elever och erbjuder i stället gratis frukost till alla lågstadieskolans elever. Mays strävan har skapat mycket kritisk diskussion. (TG 18.5.2017)

5.3.2.7 Finansiella besparingar

Skolorna får inte så mycket pengar nämns i 3 artiklar varav alla i TG.

Ett exempel ur TG (17.6.2015) skriven av tidningens journalist Crouch:

Finland is going through a deep economic crisis, and there are financial pressures on schools, just as there are on the rest of the public sector.

Det rapporteras att brittiska skolor har inte heller förskonats från utbildningsnedskärningar. Det är planerat att vid år 2019/20 kommer det att användas 6.5% mindre i skolstöd (DT 27.2.2017). I några skolor har rektorer försökt att anpassa sig till den nya situationen genom att bland annat minska på läroämnena och be föräldrar om bidrag till kostnader (TG 5.6.2017).

5.3.3 De nedåtgående PISA-forskningarnas påverkan till omnämningar

Tabell 1. Finlands resultat i PISA-undersökningar år 2000-2015. Huvudämnen per år fetstilt.

	2000	2003	2006	2009	2012	2015
<i>Matematiska färdigheter</i>	4.	2.	2.	6.	12.	13.
<i>Naturvetenskapliga färdigheter</i>	3.	1.	1.	2.	5.	5.
<i>Läskunnighet</i>	1.	1.	2.	3.	6.	4.
<i>Problemlösning</i>		2.			9.	
<i>Gemensam problemlösning</i>						7.

Denna forskningens omnämning kommer från 2012–2017 publicerade tidningar. År 2012 led Finland en stor nedgång i PISA-resultat. Samma år fanns det 27 omnämningar om finländska skolan, varav 1 var negativ. I detta negativa omnämning funderar man om Finlands PISA-framgång beror på kunskaper, som är lätta att mäta. Man kan inte dra en slutsats om hur finländska elever klarar sig i oförutsägbara situationer som kräver kreativitet och problemlösningsförmåga. Det enda negativa omnämning visar sig att före år 2012 var Finland PISA-resultatens ledande land. Finlands skolundret-företeelse var som starkast då. En stor nedgång i årets 2012-resultat har lett till en förändring i situationen. År 2012 huvudämne var matematik, där Finland placerade sig som 12. I läskunskaper var Finland den 6. och i naturvetenskaper den 5. I problemlösningen var Finland den 9.

De nästa PISA-resultaten ordnades år 2015 och forskningsresultatet publicerades år 2016. I huvudämnet naturvetenskap var Finland på femte plats, på matematik föll Finland till plats 13 och på läskunnighet på plats 4. I år 2015 utredde man också för första gången färdigheter i gemensam problemlösning och Finland placerade sig som sju. År 2015 fanns det 21 omnämningar, varav negativa 11. I negativa omnämningar pratas det om de nedåtgående PISA-resultaten (4), skolans minskade finansiering (2), pojkarnas sämre skolframgång, socioekonomiska bakgrundens påverkan på skolgång, elevernas dåliga trivsel på skolan, den nya läroplanens tillämplighet till blyga och introverta elever och att den nya läroplanen handlar snarare om processer än utbildning. Detta bevisar att PISA-resultatens nedgång har haft påverkan på både antalet omnämningar men också på deras

innehåll som har blivit mer kritisk. Nedgången som började år 2012 har lämnat ett sjunkande image till Finland som PISA-framgångens land.

6 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Resultaten i min undersökning har visat att den finländska utbildningen har en positiv bild enligt fyra av Sveriges och Storbritanniens största tidningar. Både i svenska och brittiska tidningar uppskattas den framgångsrika finländska skolan, lärarna och jämlikheten. Negativa omnämningen handlade om de nedåtgående PISA-resultaten 2015. Omnämningar skiljer sig också från varandra i respektive länder. De svenska tidningarna berömmar den finländska specialpedagogiken, avsaknaden av friskolor och icke-kommersialiteten av utbildningssystem. Kritiska kommentarer om den finländska skolan gällde överuppskattad PISA-undersökning och finländska elevers dåliga skoltrivsel. Brittiska tidningar skriver å sin sida om frånvaron av nationella prov, avsaknaden av rangordning av skolor, att man börjar skolan först vid 7 års ålder, inga skolinspektörer, liten mängd av hemläxor och gratis skollunch. Ekonomiska nedskärningar nämns som negativ faktor.

Artiklarna i svenska tidningar finns i Debatt, Nyheter, Ledare, Kultur, Bok, Insidan, Analys, Reportage, Näringsliv, Film och Läs & Skriv. Artiklarna i brittiska tidningar finns i Education, News, Women, Teacher's Network, Music, Books och Leadership. I båda ländernas tidningar förekommer omnämningen av den finländska skolan brett i nästan alla delar av tidningarna, vilket visar att den finländska utbildningen har blivit en företeelse i respektive länder som funderas över inte bara i diskussioner om utbildning utan också i relation till andra delar av livet och samhället. Det att man skriver om den finländska utbildningen i Ledare i de svenska tidningarna, kan berätta om temats viktiga betydelse och aktualitet.

En stor mängd sakkunniga har kommenterat den finländska utbildningen, varav till de mest prestigefyllda hör de respektive ländernas dåtida och före detta skolministrar. Detta berättar att man uppfattar den finländska utbildningen som företeelse och man deltar i diskussionen och problematiken även på ministernivå. Utöver politikerna har man intervjuat sakkunniga och skolpersonal från respektive länder samt finländska elever och föräldrar.

I linje med vad jag förväntade mig berömdes kvaliteten på den finländska lärarutbildningen och ett effektivt och fungerande skolsystem. Det mest överraskande enligt min mening var att båda ländernas tidningar nämnde jämlikheten i den finländska skolan, eftersom man i Finland tvärtom har diskuterat grundskoleutbildningens ökande ojämlikhet mycket, som konsekvens av regionala skillnader och familjers olika sociala ställning. Brittiska tidningar har hittat mer att berömma om den finländska utbildningen än de svenska tidningarna. Kritiken i de brittiska tidningarna handlade bara om

ekonomiska nedskärningar, som inte automatiskt betyder försämring av kvaliteten på utbildningen. Man kan även få ett intryck från kommentarer i de brittiska tidningarna att de har mycket idealistisk bild av den finländska utbildningen. Den används som jämförelse vart man speglar sig sin egna utbildningens brister. Idealistisk bild kan även bero på det att Storbritannien, till skillnad från Sverige, inte är Finlands grannland och allt som kommer från Finland ser ut att vara mer fascinerande än för svenskar som vet mer om Finland. Denna studie visar även att de nedåtgående PISA-resultaten har påverkat både mängden omnämningen som har minskat och till innehållet av omnämningar som har blivit mer negativ.

I några fall i båda ländernas tidningar tog man upp modellen av den finska grundskolan och ansåg att det finländska utbildningssystemet inte skulle fungera i dessa länder på grund av Finlands samhälleliga, politiska och befolkningsmässiga struktur. Dessutom uppfattas skolsystemet som ett resultat av en lång samhällelig utveckling.

Den finländska skolans framgång är inte frukten av politiska reformer. I stället är det specifika, sociokulturella skäl och snabb samhällsutveckling under efterkrigstiden som förklarar de goda resultaten. (DN, 21.4.2015, Heller Sahlgren)

The reasons behind Finland's success are complex, not because they have one particularly incomprehensible approach to education, but instead, the evolved working parts within their system, framed within their cultural backdrop complement each other tremendously. Therefore an explanation, in my view, cannot be plucked out of their model in isolation, as each element is interdependent and inherently contingent on various other tacit and inconspicuous aspects that ultimately play a significant role within the mechanics of the model. It is this complexity that has perhaps been the source of difficulties experienced by authorities attempting to directly emulate their system. (TG, 9.4.2012, Lopez)

Det finns ett äkta intresse gentemot det finländska skolsystemet. Finlands skolsystem ger en positiv signal för skolexport. Detta positiva intresse kunde användas till att utöka marknader till olika utbildningar, som inte har så institutionell ställning som grundskolan har. I undersökningen koncentrerade jag mig på artiklar om den finländska grundskolan, men materialet visade sig, att också den finländska stödundervisningen och förskoleundervisningen väckte stort intresse och att det skulle

löna sig att göra exportprodukter av dessa också. Också bra lärarutbildning har nämnts många gånger i båda ländernas tidningar. Det finns många uppmuntrande exempel till att exportera yrkesskolan till världen. Jag nämnde ett sådant exempel i inledningen av avhandlingen. Educluster grundar en finländsk skola i Kina som täcker skolnivåer från förskolan till andra stadiet.

Materialet i undersökningen var relativt litet och speglar bara en liten del av diskussion i vissa dagstidningar under en begränsad tidsperiod. Dessutom har det varit svårt att hitta aktuellt tryckt material om skolsystemen och därför har jag använt material från webben vars reliabilitet kan inte alltid försäkras.

Jag fick granska det finländska skolsystemet genom ögonen av svenska och brittiska experter. Jag märkte att de saker som de finska eleverna och deras föräldrar tycker är en självklarhet i Finland, väcker ivrig diskussion i andra länder. Detta stärkte min uppfattning om det finska skolsystemet och att det gör oss en möjlighet att utnyttja det positivt i många olika sätt.

Fortsättningsvis skulle man kunna forska på den finska skolexporten. Ta reda på vilka firmor som ordnar skolexport från Finland och utforska deras källor och vilka utbildningsområden de framhäver i sin marknadsföring i andra länder.

LITTERATUR

Aarti, M. 2015. *Kehysanalyysi Suomen koulutusjärjestelmästä Huffington Postin blogiteksteissä 2011-2013*. Pro-gradu avhandling. Tammerfors universitet.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97764/GRADU-1436938973.pdf?sequence=1>
(Hämtad: 29.10.2017)

ABC. 2017. <https://www.abc.org.uk> (Hämtad: 29.10.2017)

Aho, E., Pitkänen, K., & Sahlberg, P. 2006. *Policy Development and Reform Principles of Basic and Secondary education in Finland since 1968*. Washington, D.C: The world bank.

http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1099079877269/547664-1099079967208/Education_in_Finland_May06.pdf (Hämtad: 29.10.2017)

Barnett, S. & Gaber, I. 2001. *Westminster Tales: The Twenty-First Century Crisis in Political Journalism*. London: Continuum Press.

Bromley, M. 2017. United Kingdom – Media landscapes. European Journalism Centre.

http://ejc.net/media_landscapes/united-kingdom (Hämtad: 20.11.2017)

Charles, A. 2013. *Media/Democracy: A Comparative Study*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

Devereux, E. 2014. *Understanding the media*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Eurobarometer. 2016. Individuals using the internet for reading/downloading online newspapers/news magazines. <https://datamarket.com/data/set/19wd/individuals-using-the-internet-for-readingdownloading-online-newspapersnews-magazines#!ds=19wd!pxv=6.g.d.11.1.f.o.x.q.12.8.e.w.i.b.k.z.h.2.t.c.y.a.3.r.m.17.j.5.n.10.p.4&display=choropleth&map=europe&classifier=natural&numclasses=5> (Hämtad: 20.11.2017)

Fenton, N. 2013. I Charles, A *Media/Democracy: A Comparative Study*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

Government.se. 2017. Towards an outstanding knowledge nation with equal education and world-class research.

<http://www.government.se/4ad0ba/contentassets/1b098730913a430aa4150f448831602d/towards-an-outstanding-knowledge-nation-with-equal-education-and-world-class-research.pdf> (Hämtad 14.11.2017)

Gov.uk. 2017. Types of schools. <https://www.gov.uk/types-of-school> (Hämtad: 29.11.2017)

Guardianship First. 2017. Independent schools. <http://www.guardianshipfirst.com/uk-placement/> (Hämtad: 29.11.2017)

Kauppalehti. 2017. Startup haluaa moninkertaistaa koulutusviennin.

<https://m.kauppalehti.fi/uutiset/startup-haluaa-moninkertaistaa-koulutusviennin/jZTk9rXc> (Hämtad: 30.11.2017)

Keskisuomalainen. 14.10.2017. Jyväskyläläiset vievät suomalaisen koulun Kiinaan.

- Lärarnas Riksförbund. 2017. Bli lärare. <https://www.lr.se/yrketsforutsattningar/grundutbildning/blilarare.4.55a3cce312c2c08e594800025533.html> (Hämtad: 20.11.2017)
- Macbeath, J. 2012. Teacher training, education or learning by doing in the UK. I Darling-Hammond, L. & Lieberman, A *Teacher Education around the World*. London; New York: Routledge.
- OECD. 2020. Finland – Student performance. Finland – Student performance. <https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=FIN&topic=PI&treshold=10> (Hämtad: 16.10.2020)
- OECD. 2018. About PISA. <http://www.oecd.org/pisa/aboutpisa/> (Hämtad: 9.3.2018)
- OECD. 2016a. OECD Economic Surveys: Finland 2016. http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/economics/oecd-economic-surveys-finland-2016_eco_surveys-fin-2016-en#page3 (Hämtad: 2.12.2017)
- OECD. 2016b. PISA 2015 PISA Results in Focus. <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf> (Hämtad: 20.11.2017)
- OECD. 2016c. Education at a glance. https://read.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2016_eag-2016-en#page1 (Hämtad: 30.10.2020)
- Osborn, M., Broadfoot, P., McNess, E., Planel, C., Ravn, B. & Triggs, P. 2003. *A World of Difference? Comparing Learners Across Europe*. Buckingham: Open University Press.
- Sahlberg, P. 2015. *Suomalaisen koulun menestystarina – Ja mitä muut voivat siitä oppia*. Helsinki: Into Kustannus Oy.
- Sen, A. 2011. *Peace and democratic society*. Cambridge: Open Book Publishers.
- Simola, H. 2015. *The Finnish Education Mystery: Historical and sociological essays on schooling in Finland*. Oxfordshire, England ; New York : Routledge.
- Skolverket. 2017. Grundskoleutbildning. <https://www.skolverket.se/skolformer/karta-over-utbildningssystemet/grundskoleutbildning> (Hämtad: 12.11.2017)
- Statista. 2016. Share of individuals reading or downloading online news. <https://www.statista.com/statistics/286210/online-news-newspapers-and-magazine-consumption-in-great-britain/> Hämtad: 31.10.2020
- Statistiska centralbyrån. 2017. Skolverkets register över pedagogisk personal (Lärrregistret). https://www.scb.se/sv/_Vara-tjanster/Bestalla-mikrodata/Vilka-mikrodata-finns/Skolverkets-register-over-pedagogisk-personal-lararregistret/ (Hämtad: 12.11.2017)
- Sweden.se. 2016. Education in Sweden. <https://sweden.se/society/education-in-sweden/> (Hämtad 17.11.2017)
- Tabloid. 2017. Tidningspartners. <http://www.tabloid.se/page.php?content=Vara-tidningspartners> (Hämtad: 2.12.2017)
- Temple, M. 2008. *The British Press*. New York: Open University Press.
- The Guardian. 6.12.2016. *UK schools fail to climb international league table*.
- The Guardian. 6.5.2014. *OECD and Pisa tests are damaging education worldwide – academics*.

- TS Mediafakta. 2016. Dagspress. <https://ts.se/mediefakta-upplagor/dagspress/> (Hämtad: 13.11.2017)
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Vantaa: Hansaprint Oy.
- UKISD. 2017. What is an independent school?
<https://www.ukindependentschoolsdirectory.co.uk/advice-for-parents/what-is-an-independent-school/> (Hämtad: 3.12.2017)
- Undervisnings- och kulturministeriet. 2017. Koulutusviennin esteitä puretaan.
<http://minedu.fi/koulutusvienti-hanke> (Hämtad: 27.11.2017)
- Undervisnings- och kulturministeriet. 2016. Koulutusviennin tiekartta 2016-2019.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74852/okm9.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Hämtad: 2.12.2017)
- Utbildningsstyrelsen. 2017a. Grundläggande utbildning.
http://www.oph.fi/utbildning_och_examina/grundlaggande_utbildning (Hämtad: 3.12.2017)
- Utbildningsstyrelsen. 2017b. Aktuellt inom den grundläggande utbildningen: de nya läroplanerna börjar tas bruk i de högre årskurserna.
http://www.oph.fi/utbildning_och_examen/grundlaggande_utbildning/laroplanen_och_timfordelningen/aktuellt_inom_den_grundlaggande_utbildningen (Hämtad: 3.12.2017)
- Virtanen, T. 2016. *Bilden av den finska skolan i två svenska tidningar*. Kandidatavhandling. Jyväskylän universitet.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/49952/URN:NBN:fi:jyu-201605262729.pdf?sequence=1> (Hämtad: 5.12.2017)
- Väljörvi, J. 2014. Pisa-tutkimus ja vaikuttavuus. I Muhonen, R. & Puuska H-M *Tutkimuksen kansallinen tehtävä*. Vastapaino: Tampere.
- Wadbring, I. & Ohlsson J. 2017. Sweden – Media Landscape. European Journalism Centre.
<https://medialandscapes.org/country/pdf/sweden> (Hämtad: 27.11.2017)
- Walford, G. 2003. *British private schools: research on policy and practice*. London; Portland: Woburn Press.
- Yle. 2017. Suomalaisen Ekapelin menestystarina jatkuu – ilmestyy pian englanniksi, ranskaksi ja portugaliiksi. <https://yle.fi/uutiset/3-9843303> (Hämtad: 15.11.2017)
- YouGov. 7.2.2016. British press most right-wing in Europe.
<https://yougov.co.uk/news/2016/02/07/british-press-most-right-wing-europe/?belboon=031b3908984b04d39d00589b.4711849.subid=44681X1528610X7bd5a6ab2ce29b58625ca9c1f93d1ff1&pdl.rlid=203577> (Hämtad: 7.11.2017)

MATERIAL

Dagens Nyheter

4.12.2017. *Onnea Suomi!* DN:s ledarredaktion.

17.11.2017. *Finland kan rädda svenska lärarbristen.* Lagerwall, K.

26.9.2017. *Ett klent lärarlyft.* DN:s ledarredaktion.

26.8.2017. *Skolan får för mycket pengar.* DN:s ledarredaktion.

6.12.2016. *Flickor i Finland näst bäst i världen.* Teir, P.

4.12.2016. *Nya läroplanen oroar i skolexemplet Finland.* Teir, P.

1.2.2016. *"Min elvaåring skäms över att behöva ha extra hjälp i skolan"*. Forster, M.

4.5.2015. *"Kritikerna missförstår argumentet"*. Heller Sahlgren, G.

24.4.2015. *"För snabba slutsatser om finska skolan"*. Kalalahti, M. & Kauko, J. & Sahlström, F. & Varjo, J.

4.5.2015 *"Finland är inget föredome – skolframgångarna feltolkas"*. Heller Sahlgren, G.

17.4.2015. *Finland sitter i sjön.* Teir, P.

28.2.2015. *I Finland är betyg redan i ettan en icke-fråga.* Teir, P.

5.1.2015. *"Vi måste bli överens om grunderna för skolpolitiken"*. Fridolin, G. & Knutsson, H. & Hadzialic, A.

25.8.2014. *Skolframgång går på export.* Teir, P.

25.8.2014. *"Sverige behöver nordisk modell"*. Teir, P.

23.8.2014. *"Sämre läsförståelse naturlig följd av nya digitalsamhället"* Viscovi, D.

30.6.2014. *Pär Stenbäck: Därför lyckas skolan i Finland.* Stenbäck, P.

13.6.2014. *Skolan sviker elever som hamnar efter.* Örstadius, K. & Delin, M.

4.6.2014. *Därför kan Pisa-testet vara missvisande.* Örstadius, K.

7.4.2014. *Varför kan Finland göra att de svagare eleverna lyckas i skolan?* Örstadius, K.

16.3.2014. *Oredan ökar i klassrummen trots tuffare tag.* Delin, M.

13.1.2014. *"Pisarapporten säger inget om vad som fungerar väl"*. Heller Sahlgren, G. & Booth, P. & Jordahl, H

- 9.12.2013. *Maciej Zaremba: Hur kunde Sverige utarma sin lärarkår?* Zaremba, M.
- 16.7.2013. "Finlands mål är en likvärdig skola". von Schants, H.
- 14.7.2013. "Den svenska skolan bättre ur ett finländskt perspektiv". Strandgren, F.
- 15.5.2013. "Stärk rektorernas ställning". Tobé, T. & Sirén, E-L.
- 7.4.2013. *Befria skolan från reformivriga politiker*. Wolodarski, P.
- 14.2.2013 "Moderaterna vill införa betyg redan i årskurs tre". Borg, A. & Tobé, T.
- 10.10.2012. *Finska undret: Skola byggd på förtroende*. Åman, J.
- 19.7.2012. *Den svenska skolan ska lära av den bästa*. Jällhage, L.
- 19.3.2012. "Finland kan också lära sig av den svenska skolan". Alderborn, E.
- 17.3.2012. "Principen om en bra skola för alla gäller inte längre". Kornhall, P.
- 13.3.2012. *Hemligheten bakom det finländska skolundret*. Mannheimer, L.
- 9.3.2012. *Rekordlågt intresse för läraryrket*. Mannheimer, L.
- 2.3.2012. *Därför är de kommunala skolorna Sveriges stora förlorare*. Liedman, S-E.
- 15.2.2012. *Pasi Sahlberg: "Finnish lessons. What can the world learn from the educational change in Finland?"* Liedman, S-E.
- Svenska Dagbladet*
- 7.11.2017. "Garanti kan ge en viktig tidigare hjälp till barn". Gustafsson, J-E. & Wolff, U.
- 28.9.2017. *Så lyckades Finland med läskunnigheten*. Burman, C.
- 21.9.2017. "Regeringen bekämpar symtom - för sex miljarder". Svensson, S., Wingborg, M. & Suhonen, D.
- 8.8.2017. *Mindre klasser kan förvärra skolans problem*. Wålsten, L.
- 29.4.2017. *Expert: Bara i Sverige vi bråkar om ordning i skolan*. Thurffjell, K.
- 20.4.2017. *Så kan "vansinnigt" elevlotteri bli verklighet*. Lönegård, C.
- 30.3.2017. "Skolan bör slippa fler statliga pekpinningar". Micko, L., Knape, A., Nilsson, K. & Brinck, C.
- 5.12.2016. "Flummet i politiken är skolans verkliga problem". Åstrand, J. & Olin-Scheller, C.
- 12.10.2016. *Miljöbudskap i tröttande form*. Gentele, J.

- 22.8.2016. *Inger Enkvist: Hur tänker de i Finland?* Enkvist, I.
- 22.8.2016. *Janerik Larsson: Hur tänker de i Finland?* Larsson, J.
- 29.11.2016. *Svenska elever bättre på matte och naturvetenskap.* Nelson, O.
- 4.12.2016. *Maria Jelmini: Jag gör mitt barns läxa.* Jelmini, M.
- 8.12.2016. *Anders Hedman: Pisa – stormaktens seger?* Hedman, A.
- 10.5.2015. *Elevinflytande tolkas fel i skoldebatten.* Lönnerblad, V. & Ericson, L.
- 21.4.2015. *Platt skola blir pannkaka.* Rayman, S.
- 11.4.2015. *"Läsarna har frågor till politikerna".* Jelmini, M.
- 12.3.2015. *Få läxor, korta dagar – och ändå i världstopp.* Jelmini, M.
- 4.3.2015. *"Senkommet uppvaknande om elevstöd".* Jelmini, M.
- 4.12.2014. *Trivsel och stress i svenska skolor.* TT.
- 9.9.2014. *Nio av tio vill reglera skolvinster.* TT.
- 20.8.2014. *Maria Jelmini: Tidiga insatser viktigare än tidigare betyg.* Jelmini, M.
- 2.6.2014. *Pisa urholkar skolan i tävlandets namn.* Steinfeld, T.
- 28.5.2014. *Skolverket ger falsk bild av enig forskning.* Forsgren, K-Å.
- 19.5.2014. *Mariefred tog Finland till Sverige.* Jelmini, M.
- 3.5.2014. *Finland överlägset Sverige i elevstöd.* Jelmini, M.
- 6.2.2014. *Vinnande koncept på nära håll.* Nilsson Lehmonen, M.
- 3.12.2013. *Skolforskare: Fler svaga elever.* Ekman, M.
- 14.10.2013. *Läxor i svenska skolan döms ut.* Jelmini, M.
- 22.8.2013. *Det finska skolexemplet.* Wager, M.
- 15.7.2013. *Maria Ludvigsson: Lägre krav ger inte gladare elever.* Ludvigsson, M.
- 8.8.2013. *Sanna Rayman: Kontinuitet är föga värt om skolan fungerar illa.* Rayman, S.
- 5.4.2013. *Visst ökar vinstuttaget segregationen.* Kungliga Vetenskapsakademiens kommitté för skolfrågor.
- 3.2.2013. *"Finska skolundret har ett stort mått valfrihet".* Fält, M.

27.3.2013. *Sätt stopp för vinstuttag i skolan*. Kungliga Vetenskapsakademiens kommitté för skolfrågor.

11.12.2012. *Sverige sladdar i skolmätning*. TT-Nyhetsbyrån.

17.9.2012. *Låt elever smygstarta på högskolan*. Hilliges, M., Sandström, E. & Söderholm, A.

16.2.2012. *"Vinster är inte unikt för Sverige"*. Näringslivs redaktion.

14.2.2012. *Maria Ludvigsson: Åbo Akademi kan lära svenska lärare att lära ut*. Ludvigsson, M.

The Daily Telegraph

11.10.2017. *Schools are teaching GCSEs over three years in bid to boost results, Ofsted finds*. Turner, C.

27.2.2017. *Schools face first funding cut in 20 years, think tank warns*. Yorke, H.

5.5.2016. *Compare your school's performance: primary, GCSE and A-level results*. Gurney-Read, J.

15.12.2015. *'Taking education back to the 1950s – a classic mistake'*. Budge, K.

3.7.2015. *School holidays around the world: do they affect pupil performance?* McCarney, M.

14.4.2015. *Should the UK be more like Finland? One expert doesn't think so*. Espinoza, J.

6.3.2015. *Homework around the world: how much is too much?* Goldhill, O.

5.2.2015. *Finland to teach typing rather than handwriting in schools*. Blair, D.

9.9.2014. *OECD: UK class sizes 'among biggest in developed world'*. Paton, G.

5.9.2014. *Lord Adonis: there's no easy recipe for an efficient education*. Adonis, A.

5.9.2014. *Education system in UK 'more efficient than effective'*. Agencies.

11.7.2014. *Delay school starting age until at six, academic says*. Paton, G.

19.2.2014. *Can music make your child cleverer?* Wallis Simons, J.

3.12.2013. *OECD education report: Finland's no inspections, no league tables and few exams approach*. Alexander, H. & Orange, R.

3.12.2013. *OECD education report: case study Finland*. Alexander, H.

12.9.2013. *Too many assessments, far too soon for schoolchildren*. Ellyatt, W.

11.9.2013. *Start schooling later than age five, say experts*. Paton, G.

The Guardian

- 9.8.2017. *The big lesson from the world's best school system? Trust your teachers.* Hart, J.
- 19.6.2017. *Why not put music at the heart of education?* Moss, S.
- 5.6.2017. *English schools taking desperate measures as funding crisis hits.* Adams, R. & Marsh, S.
- 18.5.2017. *Scrapping free school lunches is an attack on struggling families.* Clegg, N.
- 1.5.2017. *More primary school children suffering stress from Sats, survey finds.* Weale, S.
- 31.1.2017. *'We're not hippies, we're punks'. School that has projects, not subjects, on the timetable.* Abrams, F.
- 15.11.2016. *Let's go back to the future with co-operative schools – and leave grammars in the past.* Dorling, D.
- 20.9.2016. *No grammar schools, lots of play: the secrets of Europe's top education system.* Butler, P.
- 11.3.2016. *Finland ranked world's most literate nation.* Flood, A.
- 6.3.2016. *Should we scrap Ofsted? The pros, cons and alternatives.* Ehren, M. & MacBeath, J.
- 17.6.2015. *Highly trained, respected and free: why Finland's teachers are different.* Crouch, D.
- 31.3.2015. *Q: What makes Finnish teachers so special? A: It's not brains.* Sahlberg, P.
- 27.4.2015. *Britain should be wary of borrowing education ideas from abroad.* Sahlberg, P.
- 5.9.2014. *How the job of a teacher compares around the world.* Marsh, S.
- 10.12.2013. *If UK children start school too early it could damage their learning for life.* Ellyatt, W.
- 8.12.2013. *The PISA 2012 scores show the failure of 'market based' education reform.* Sahlberg, P.
- 4.12.2013. *Education in Finland: Pisa isn't the full story.* Ylä-Jääski, J.
- 1.7.2013. *Finland's education ambassador spreads the word.* Wilby, P.
- 15.2.2013. *Finland has an education system the US should envy – and learn from.* Moore, L.
- 23.9.2012. *Thousands of pupils shamed out of free school meals.* Rock, L.
- 9.4.2012. *How Finnish schools shine.* Lopez, A